

БЮЛЕТЕНЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Засновник:
Національна асоціація
кредитних спілок України

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №10354 від 06.09.2005 року

Виходить з квітня 2005 року

Передплатний індекс — 94634

Випускаючий
редактор — Оксана Гайдук

Дизайн, макетування
та верстка — Андрій Козинець

Передрук
можливий лише
з посиланням на “Бюлетень
кредитних спілок України”

Національна асоціація
кредитних спілок України

Адреса:
вул. В.Чорновола, 25, 19-ий
поверх, к.49, Київ, 01135
тел./факс: (044) 501-18-75
електронна адреса:
unascu@unascu.org.ua

ЗМІСТ НОМЕРА:

<i>Президент НАКСУ Петро Козинець. Новорічне привітання</i>	<i>2</i>
<i>ЯСКРАВІЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ</i>	<i>3</i>
РАДА НАКСУ	
Засідання Ради НАКСУ	18
Розширене засідання Ради НАКСУ	20
ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ	
Аналіз фінансової звітності кредитних спілок - членів НАКСУ за 9 місяців 2010 року	24
ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КС ЗА 9 МІСЯЦІВ	
Підсумки діяльності кредитних спілок за 9 місяців 2010 року	33
НОВИНИ ПАРТНЕРІВ	
Нові горизонти роботи з Міжнародним бюро кредитних історій	34
ПОРАДИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	
Взаємне кредитування кредитних спілок	37
Узагальнення судової практики з кредитних правовідносин	40
ЦІКАВО ПРО ГРОШІ	
З життя грошей	46
БАЙКИ ВІД МАРІЧКИ ЗОЗУЛІ	
Про те, як одна спілка з ліквідністю впоралася	48

НОВОРІЧНЕ ПРИВІТАННЯ

**Шановні колеги,
дорогі спілчани!**

Ось і перегорнута остання сторінка календаря 2010 року — року переосмислення кризових явищ та їх наслідків для ринку кредитних спілок, року поступової стабілізації фінансового стану та перших кроків зростання. Підтвердженням цьому є зміст матеріалів у даному номері журналу.

Різні сподівання були у нас на рік Тигра. Одні очікували від нього швидкого стрибку, інші побоювались його підвищеної агресивності. По-різному справдились і сподівання, і побоювання. Єдине, що, скоріш за все, було характерним для абсолютної більшості у 2010 році — це вплив темно-світлих смуг на шкірі славетного звіра, тому що смуг і світлих, і темних ми пережили немало.

Цілком природно, що всі ми покладаємо великі сподівання на новий 2011 рік, бо після кризи та стабілізації завжди на черзі успішний розвиток. Позитивні підстави на наші сподівання дає нам і східний гороскоп. І тут, знову ж таки, одні згадують феноменальну репродуктивність кроликів, інші добре пам'ятають, що «кролики — это не только ценный мех...». Ми ж хочемо звернути увагу всіх на те, що мова йде про «білого металевого кролика», а ніяк не про смуглявого. Для високих же знавців тваринного світу з числа наших опонентів хочемо підкреслити ще раз: 2011 — це рік білого кролика і на нього не поширюються метаморфози його рідного брата зайця, коли той легко міняє колір свого хутра з білого на сірий і навпаки. Залежно від пори року чи, в нашому випадку, — від інших чинників.

А якщо без новорічних жартів, ми хочемо побажати всім українським кооператорам у новому 2011 році послідовності, віри в успіхи, нових надбань та удачі, а керівникам кредитних спілок — самовідданості, мудрих рішень, довіри громади, стабільності та послідовного розвитку фінансових установ, зважених рішень з боку держави і Божого благословення всім добрим починанням.

Нехай у новому році у ваших колективах завжди панують злагода та порозуміння, а довіра спілчан завжди спонукатиме вас до чесного та самовідданого служіння громаді та всій Батьківщині. Нехай у наступному році здійсняться усі найкращі побажання!

З Новим роком та Різдром Христовим! Миру та благополуччя вам і вашим сім'ям!

З повагою,

Президент НАКСУ

Петро Козинець

ЯСКРАВИЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ

КРИМСЬКІ КАНІКУЛИ "КРЕДИТСТАЛІ"

Нашому колективу кредитної спілки "Кредитсталь" запам'ятався яскравий травень 2010 року. Поїздка в сонячну Алушту залишиться в пам'яті надовго. І, хоча ми були там усього три дні, проте задоволення й заряду енергією одержали до кінця року. Ми встигли з'їздити в заповідник, відвідати знамениті печери Криму, побувати в Ялтинському зоопарку, Нікітському ботанічному саду, а деякі наші колеги навіть відкрили пляжний сезон, викупавшись у на той час прохолодному Чорному морі.

Певна річ, такий відпочинок можна довго описувати словами, проте красномовнішою буде серія фото.

Ми вітаємо усіх колег з наступаючими святами і бажаємо у новому році вдячної плідної праці, гарних статків та достойного відпочинку, спогади про який залишаться з вами надовго!

**Колектив КС "Кредитсталь", м. Маріуполь
Донецької області**

У печері Кизил-Коба

Енергетична галявина. Підзаряджаємось

Заповідник

На вершині Роман-Кош

Водоспад Су-Учхан

ЯСКРАВИЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ НАЙКРАЦІ ПОДІЇ В ЖИТТІ КРЕДИТНОЇ СПІЛКИ "НАРОДНА СКАРБНИЦЯ"

Шановні колеги!

Дозвольте мені прозвітувати про наші найкращі події в житті кредитної спілки «Народна скарбниця» протягом швидкоплинного 2010-го року.

Це був рік надій та сподівань. Ми сподівалися на закінчення фінансової кризи — вона вже залишається позаду. Ми надіялися покращити умови праці у наших відділеннях — це сталося. Ми нарощуємо втрачене за період фінансової кризи і впевнено досягаємо цілі.

А тепер по порядку. Сьогодні ми вийшли на фінішну пряму у підготовці святкування 15-ліття нашої «скарбнички», яке відбудеться восени 2011 року. Ми пишаємося, що утвердилися на фінансовому ринку, ми є, ми будемо завжди.

Наш дружній колектив працює на одному подиху, з повним розумінням своєї справи. Мені дово-

Працівники кредитної спілки "Народна скарбниця"

дилося вести розмову з багатьма працівниками інших кредитних спілок про їхній стиль роботи. Я зробив висновок, що демократичний підхід до роботи в кредитній спілці — один з найуспішніших. У кожного працівника в нашій кредитній спілці виробилося розуміння того, що кожен з них несе повну відповідальність за якість роботи в цілому.

Ми досягли своєї мети мати джерело більш дешевих фінансових ресурсів: 30 % активів — це капітал. Так що ми на коні, а це приємно. Кажуть: де гроші, там харчі хороші. А харч у нас духовний. Крім працювати, ми вміємо і гарно відпочивати, а це дає хороший стимул до роботи.

Колектив працівників та спостережної ради нашої кредитної спілки кожен рік разом відпочивають. Попередні роки місцем відпочинку були Солотвинські озера, що у Закарпатській області. На своє 15-

Відкриття оновленого офісу Мельниця-Подільського відділення, літо 2009 року

ЯСКРАВИЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ

ліття маємо намір відпочивати в одній із Балканських країн.

Ще хочу додати одну важливу складову успішної роботи. Створити монолітний колектив — це непросто. Це дуже клопітка справа — «зліпити» такий шедевр, щоб ним пишалися. Це вершина, стимул до життя.

Я люблю свій колектив, бо без взаємної поваги один до одного, без розуміння, переживання та радості не може бути ніякої згоди, ніякого дружнього плеча, а буде просто робота, монотонне заробляння грошей для сім'ї і більше нічого, а це вже, по нашому розумінню, не колективна праця, а просто — праця.

Повертаючись до яскравих спогадів про 2010 рік, я, Зеник Ковбель, Голова правління КС «Народна скарбниця», уповноважений колективом, мав можливість поїхати світу подивитися, розуму набратися в Америці на Світовій конференції кредитних спілок, в Єгипті на Науково-практичній конференції НАКСУ, Ізраїлі, в місті Єрусалимі Богові нашому Ісусу Христу поклонитися, поради в Нього попросити, щоб здоров'я і розуму додав для кращих діянь для нашого українського народу.

На 2011 рік ми запланували розширення нашого центрального офісу для покращення умов праці нашим працівникам. Маємо намір зробити шедевр з фасаду офісу, чим прикрасимо своє місто і нашу кредитну спілку.

До святкування ювілею нашої кредитівки ми готуємося дуже відповідально. Плануємо кількадеденне свято. Я думаю, наші гості будуть вражені нашою гостинністю, культурою наших звичаїв, чудовими краєвидами нашої Борщівщини і просто гарним відпочинком. Тож приїздіть у гості — переконаєтеся.

Загалом ми зробили багато, це факт, але щоб не було застою, нам потрібно рухати мештами, чого і всім вам, мої шановні колеги, бажаю, бо рух — це життя.

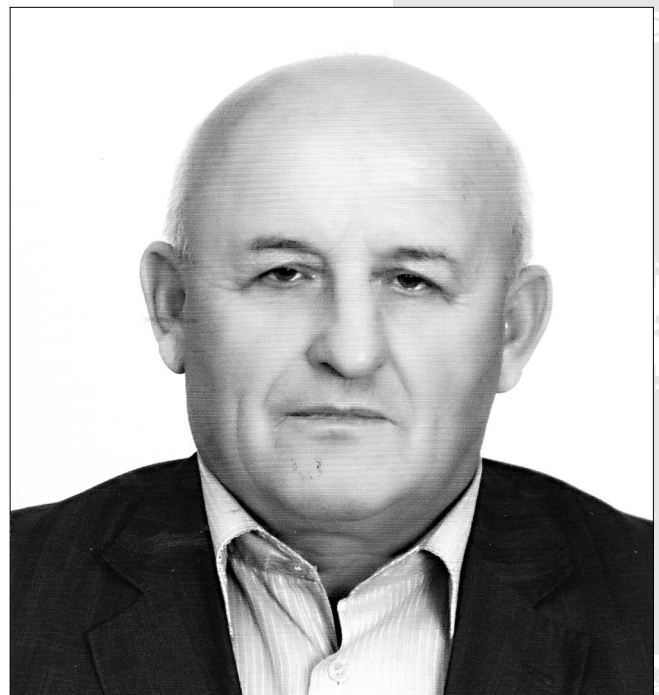
У новому році в нас непочатий край роботи. Тому закладаймо задумане у фінанси, опрацюймо бюджет на 2011 рік — і вперед до нових вершин.

Відкриття офісу Скала-Подільського відділення, 2010р.

Тож бажаю вам у новому році жаги до плідної праці, не скорятися проблемам, гарно жити і допомагати у цьому іншим. Міцного здоров'я вам і благополуччя! Нехай Різдво Христове принесе вам Божої опіки від всяких негараздів. Несіть Любов до ближнього і вам воздасться!

**З повагою до вас,
ваш колега Зеник Ковбель,
Голова Правління КС "Народна скарбниця",
м. Борщів Тернопільської обл.**

ЯСКРАВИЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ

"МИ НЕ ДОПУСТИМО ДУХОВНОЇ КРИЗИ!"

Переживемо фінансову кризу, економічну кризу, політичну нестабільність, але ми не можемо допустити духовної кризи. Тому кредитна спілка "Сватова-Лучка" визнала за високу потребу виступити спонсором II Свистунівського фестивалю поезії Т.Г. Шевченка.

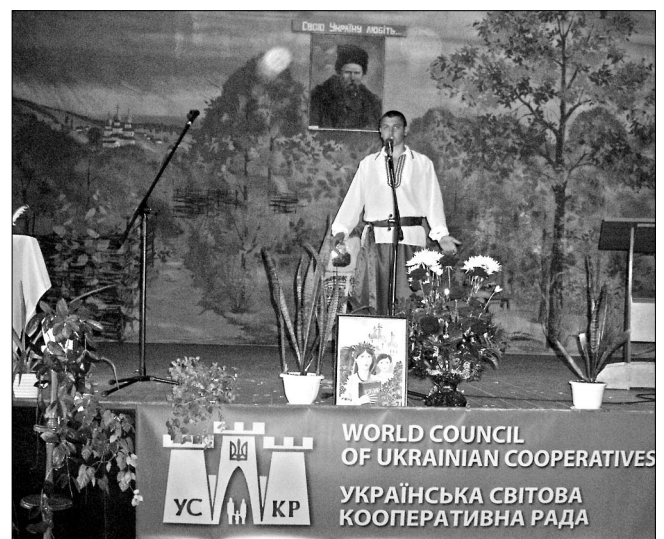
22 травня 2010 року біля пам'ятника Великому Кобзарю (до речі, першого на Луганщині) в с. Свистунівка зібралися учні 1-10 класів. В трьох номінаціях: "Поезія Т.Г. Шевченка", "Вірші про Т.Г. Шевченка, про Україну, про рідну землю", "Вірші про Сватове" діти читали вірші Т.Г. Шевченка, Ліни Костенко, М. Рильського, Д. Пав-

личка, місцевих авторів і свої власні. Був також конкурс українських національних костюмів.

Генеральними спонсорами виступили Українська Світова Кооперативна Рада (Президент Ігор Ляшок), Всеукраїнське товариство "Просвіта" ім. Т.Г. Шевченка (Голова Павло Мовчан), Національна Асоціація кредитних спілок України (Президент Петро Козинець), Сватівська РДА (Голова Володимир Мормуль), кредитна спілка "Сватова-Лучка" (Голова правління Євген Дзюба).

Було багато подарунків, особливо цікавих книжок. Були значні грошові премії. Було весело і сумно.

**Колектив кредитної спілки
"Українська народна каса Сватова-Лучка",
м. Сватове Луганської області**

ЯСКРАВИЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ

ЯСКРАВИЙ 2010-Й. ДВІ ПОДІЇ.

Подія перша — загальні збори.

Вас, мабуть, здивує, що може відбутися яскравого та позитивного на такому важливому заході, як загальні збори. Всі добре знають, що таке загальні збори і скільки «каміння» і не лише його може залетіти до вашого «городу», тобто впасти на голову керівництва спілкою. А виявляється, навіть зі зборів можна зробити свято. Саме так, цілком не очікувано, сталося в кредитній спілці «АЖІО». Чи то лагідний травневий вечір надихнув, чи то вишуканий Молодіжний зал Київського будинку учителя, чи то присутність у залі концертного роялю. Чекаючи початку зборів, наша «членкиня» Ольга Дмитрієва почала грати... старовинні романси. Присутні одразу ж підтримали її співом. Дуже не хотілося переривати такий романтичний початок, однак довелося. Заспокоїла лише обіцянка того, що вечір продовжить дружня вечеря після закінчення зборів. Тож, отримавши такий позитив, члени нашої кредитної спілки, у піднесеному настрої, результативно попрацювали, розглянули усі питання порядку денного та прийняли необхідні рішення.

Подія друга — офіс.

Нарешті здійснилася «кришталева» мрія Голови правління кредитної спілки «АЖІО» переїхати в окремий офіс. Для тих, хто не зрозумів, чому це була мрія, поясню: протягом багатьох років я працювала у банку, і офіс був скоріше віртуальний, аніж реальний. Це були приміщення банку, які я займала за посадою. Туди приходили члени кредитної спілки, отримували послуги, але щоразу доводилось озиратися, чи немає десь поблизу керівництва чи служби безпеки банку, або ж пояснювати, що прийшов потенційний клієнт банку і ми пропонуємо йому нові банківські продукти. Натомість ми маємо шикарний офіс площею 6.5 кв. м. Ну то й що з того, що опалення включили тільки в останній день листопада — надворі була тепла осіння погода. Ну то й що з

того, що вода у крані ледь-ледь тече і така, що пити її неможливо, бо лікування в наш час дуже дороге. Не це головне в нашому житті. Головне — щоб наші члени були задоволені, щоб не було залеглих кредитів, щоб було взаєморозуміння з Держфінпослуг, Держфінмоніторинг та іншими державними органами, щоб разом з нами розвивалась та розквітала НАКСУ. Ось я вже й перейшла до новорічних побажань.

Згідно з народним повір'ям, є хвилини, коли побажання, висловлені вголос, здійснюються. Це — перші хвилини нового року, коли ми дивимося в майбутнє з надією та сподіваннями. Тож у новорічну ніч наповніть келихи за виконання бажань, за щасливе майбутнє. Нехай у новому році вирішаться усі проблеми, прибуде нам сили і згинуть негаразди та недуги.

**З повагою та найкращими побажаннями,
Голова правління кредитної спілки «АЖІО»
І.Д. Боголюбова**

ЯСКРАВІЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ У "ДОБРОБУТУ" — МІЦНА ПЛАТФОРМА

Закінчується 2010 рік... Для нас він став переходом на новий виток діяльності. Адже у травні цього року ми відсвяткували 10-річний ювілей створення нашої кредитної спілки, оцінили результати роботи, зважили всі свої здобутки та надбання. Це були роки нелегкого становлення та утвердження, пошуку шляхів плідної співпраці зі своїми членами, постійного розвитку та боротьби. Ми зуміли пережити всі кризи та труднощі, вистояти і зберегти основні принципи своєї діяльності: порядність, надійність, стабільність. І тепер ми можемо з упевненістю сказати, що кредитна спілка "Добробут" має досить міцну платформу на фінансовому ринку України та всі передумови для подальшого процвітання та розвитку.

Шановні колеги! Нехай з останніми хвилинами старого року вас покинуть турботи та негаразди, а новий рік буде щедрим на цікаві плани, нові досягнення, професійні перемоги, творчі

держання, злети та успіхи. Бажаємо, щоб Різдвяна зоря запалила у ваших серцях вогонь віри та любові, надії та оптимізму, наснаги та невичерпної енергії!

**Колектив кредитної спілки "Добробут",
м. Баранівка, Житомирська область**

НАШ СЕКРЕТ УСПІХУ — ДОВІРА

Сьогодні нам є чим пишатися, про це красномовно свідчать підсумки роботи. Число членів спілки сьогодні становить уже близько 1000 осіб. Люди отримують не лише максимально можливу фінансову підтримку, а й добросердечне щире ставлення. Підтвердження тому — численні записи у книзі відгуків та побажань.

В офісі нашої кредитної спілки завжди панує доброзичлива родинна атмосфера. Люди приходять до нас не лише провести ту чи іншу фінансову операцію, а й просто поділитися новинами, зустріти тих, з ким здружилися за роки спілкування в організації. А «ветерани» КС «Довіра» згодом приводять сюди і своїх знайомих, сусідів, членів сімей, а це багато про що говорить.

Прикладом роботи у теплій «родинній» атмосфері є загальні збори. Вони мають не лише

ЯСКРАВИЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ

офіційну частину. Активні члени спілки отримують грамоти від правління, проходять розіграші лотереї, іменинники приймають вітання. До нас приходять і гості спілчан — перейняти досвід та відчутти атмосферу довіри. Під час загальних зборів із залу неодноразово звучали пропозиції визнати роботу КС «Довіра» не просто задовільною, як традиційно оцінюють заслуги громадських організацій, а зразковою.

Голова правління КС «Довіра» Людмила Васюхно є водночас і очільником охтирської профспілкової організації працівників кооперації та інших форм підприємництва. Вона немало робить для захисту підприємців: відстоює їхні інтереси у місцевих органах влади, працює в координаційній раді спільно з представниками усіх структур Охтирки, що мають відношення до питань підприємництва.

Слід наголосити, що, незважаючи на досить демократичний статус нашої установи, контроль за діяльністю суворий, як з боку державних установ, Національної асоціації кредитних спілок України, розташованих у столиці, так і в самій Охтирці, адже стан справ у «Довірі» регулярно перевіряють незалежні аудиторів.

Про рівень довіри населення і підтримку членами фінансової політики кредитної спілки «Довіра» свідчить зростання членства, пайових і депозитних вкладів та виданих кредитів. Було

проведено велику роботу для отримання ліцензій у Держфінпослуг. У цьому нам дуже допомагає НАКСУ, ми встигаємо одночасно навчатися, працювати з найновішими нормативними актами, постійно шукаємо нові форми роботи та удосконалюємо існуючі. Наша кредитна спілка регулярно бере участь у конкурсах, лекторіях, семінарах зонального, всеукраїнського та міжнародного рівня. Голова правління нашої КС нерідко виступає зі статтями в регіональній пресі, всеукраїнських друкованих засобах масової інформації, найперше — в «Бюлетені кредитних спілок України», який вважаємо дуже цінним для обміну думками з колегами.

Найяскравішою подією року, що минає, вважаємо створення у співпраці з місцевою телерадіокомпанією фільму про діяльність кредитної спілки «Довіра».

Ми пишаємося з того, що свого часу долучилися до кредитно-кооперативного руху, прагнемо і надалі дбати про розвиток цієї справи в Охтирці. Впевнені, що тимчасові труднощі, які зумовила криза, зміцнять систему та очистять її від псевдооперації.

Користуючись нагодою, вітаємо колег та членів кредитних спілок з Новим роком та Різдом Христовим!

**Колектив кредитної спілки «Довіра»,
м. Охтирка Сумської області**

ЯСКРАВИЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ

ЯСКРАВИЙ "СХІД" 2010-ГО

Цей рік, як і попередні, у кредитній спілці «Схід» розпочався з новорічно-різдвяних свят. А оскільки зимові свята починаються з Миколая (19 грудня), то і виходить, що кожен Новий рік бере початок у попередньому.

19 грудня зазвичай відбувається урочисте засідання спостережної ради, на якому затверджується бюджет на наступний рік, та спільно з Фондом Св.Миколая, створеним при спілці, підбиваються підсумки цього річчя добрих справ. Традиційно у цей день спілку відвідує дитячий вертеп під проводом священика отця Ростислава. Цього року приміщення спілки було вщент заповнене подарунками, які збирали, пакували та розносили по багатодітних родинах та дитбудинках Донецька учасники Всеукраїнської акції «Миколай про тебе не забуде».

А далі — Різдво, колядки, щедрівки... Головний актив кредитної спілки — це люди, які знають і люблять народні звичаї, цінують спілкування і не втрачають нагоди побути разом та заспівати гарної пісні. Завершуються зимові свята 24 січня — в річницю створення нашої кредитівки.

Кредитна спілка "Схід" розпочала 2010 рік колядками

На літнього ж Миколая у приміщенні вже не всидиш. Душа східняка проситься в степ, і щороку ми вибираємося на курган, оточений териконами та мегаполісами, справжній шматочок ніколи не ораного скіфського степу. З тюркської курган означає «могила». Тут справді поховано

прах однієї з засновниць «Сходу», нашої першої вкладниці Валентини Тихої, пам'ять якої ми щороку в ці дні вшановуємо.

«Я тебе придумав, я тебе і ... їстиму». Емблема кредитної спілки на торті виглядає дуже красиво. Але що поробиш — життя, особливо коли його (життя) так багато (вже 55 років) — бере своє... Члени спілки у червні відзначили ювілей голови правління.

Влітку спілка відзначила 55-річчя Голови правління

Передбачливі донецькі чиновники зареєстрували кредитну спілку «Схід», створену взимку 1998-го, аж півроку потому. Це зараз не виглядає чимось незвичайним, коли люди по два роки реєструють установу. Але тоді та-

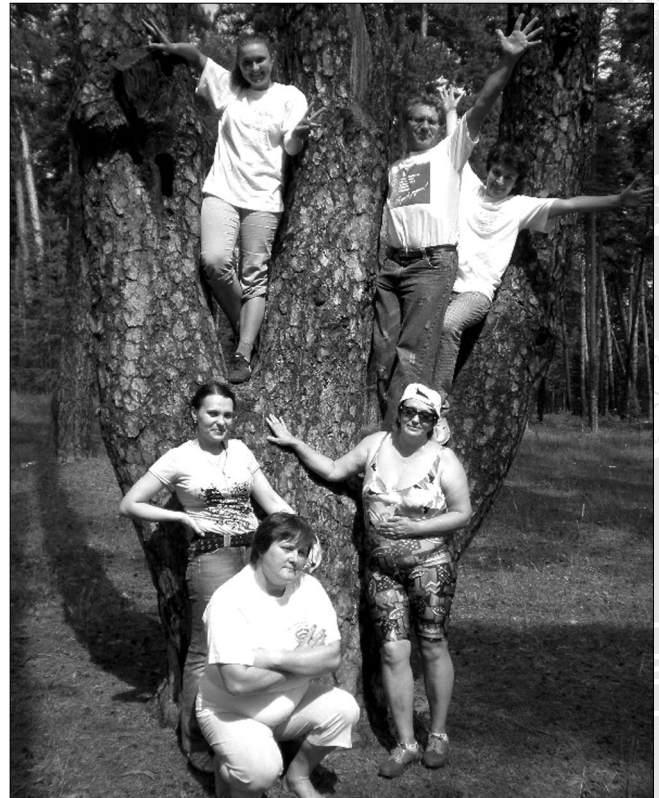
Побували в донецьких степах

ЯСКРАВИЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ

ка тяганина була чимось небаченим: навіть у газету довелося писати. Проте сталося на краще — взимку ми відзначаємо День народження, а в липні — «хрестини» спілки. 36-градусна спека у лісі не така відчутна, а після шашликів сили стало навіть на футбольний матч «донецьких» працівників з «недонецькими». Як завжди, перемогли «донецькі». Ще й залишилися сили видертися на імпровізований п'єдестал пошани.

А гроші... Та куди вони без нас подінуться?

**Колектив
кредитної спілки «Схід»,
м. Донецьк**

...та лісах

ДВА ПРИВОДИ ДЛЯ ГОРДОСТІ

Можемо виділити дві найяскравіші події в житті кредитної спілки профспілок МВС України у 2010 році. По-перше, наша кредитна пілка пройшла ліцензування, а головний бухгалтер успішно склала кваліфікаційний іспит та отримала кваліфікаційне посвідчення.

Другим приводом запам'ятати рік, що минає, як позитивний є те, що протягом 2010 року депозитний портфель відновився до докризового рівня, а активи навіть перевищили найсміливіші сподівання. Жоден вкладник не розірвав договір достроково. І це — найцінніший показник, яким ми найбільше пишаємося, хоча він не передбачений жодним нормативом.

З нагоди свята бажаємо нашим колегам у новому році здоров'я, успіхів та суттєвих досягнень у роботі!

**Колектив кредитної спілки
профспілок МВС України**

ЯСКРАВИЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ

КС "ДЖЕРЕЛО-ПЛЮС": "ПРАЦЮВАТИМЕМО ЗА БУДЬ-ЯКИХ ОБСТАВИН!"

Цей рік був непростим. Проте, незважаючи на всі наявні проблеми та складні завдання, що потребували невідкладного вирішення, є позитив. Найголовніше — наша кредитна спілка працює, люди, як і раніше, довіряють нам, ми зберегли позитивні показники, навіть дещо знизилася простроченість. Ми допомагаємо людям, інколи навіть рятуючи життя у прямому сенсі слова: надаємо позики на хірургічні операції. Взагалі, я вважаю, що ми виконуємо свою повсякденну роботу, найяскравішим результатом якої є вдячність у очах наших членів.

Уже протягом 6 років, майже від самого заснування кредитної спілки «Джерело-плюс», ми є членами НАКСУ, і завдяки всебічній підтримці фахівців асоціації ми працюватимемо і надалі, попри усі тимчасові негаразди, які, впевнена, ми з честю здолаємо.

Ми усі, як представники українського кооперативного руху, робимо одну велику і важливу для людей справу. Напередодні новорічних та різдвяних свят бажаємо нашим колегам-спілчанам того, чого вони самі собі бажають, нехай

наступний рік стане роком лише приємних новин, а усе задумане нехай здійсниться!

**Людмила Куркан, Голова правління
кредитної спілки «Джерело-плюс»,
м. Білгород-Дністровський
Одеської області**

ВІД ЗМІНИ РАДОЩІВ ЖИТТЯ ХОРОШІЄ

В серпні 2010 року минуло 15 років з часу заснування в м. Калуші кредитної спілки «Самопоміч». Становлення і розвиток припали на нелегкі часи економічних негараздів. Та завдяки наполегливості, терпінню, безмежній самовіддачі та ентузіазму людей, які причетні до її створення, завдяки мудрому керівництву «Самопоміч» змогла не тільки вижити в тих складних умовах, а й успішно розвивалася, розширювалася, багатіла. І до свого 15-ліття прийшла з добримими результатами. Відзначити цю дату вирішили в дружньому колі спілчан на природі.

Виїхали вранці з Калуша і вже незабаром опинилися в мальовничому куточку природи — на березі річки Свічі біля села Мислівка Долинського району. Гори зустріли нас сонячною погодою, чистим повітрям, наповненим запахом живиці, живодайною прохолодою лісу. Надзвичайно вабила до себе річка, чис-

та вода якої швидко збігала по гірському камінню, ненадовго затримувалася, щоб зігрітися під сонячними променями, і знову з гуркотом бігла далі. І, здава-

ЯСКРАВИЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ

лося, забирала з собою всі буденні проблеми і негаразди, які вдома увижалися такими нездоланими.

Увечері всі сиділи біля вогню, ласували шашликами, співали пісень, ділилися спогадами.

Наступного дня пообіді час було повертатися додому. І так не хотілося покидати той чудовий куточок, де людина повертається до своїх першоджерел, стає невід'ємною частиною природи, очищу-

ється духовно, збагачується енергією землі і води.

15-ліття удалося! Дай, Боже, кредитним спілкам ще довгих років процвітання!

Леся Ониськів,
Голова спостережної ради КС
«Самопоміч», м. Калуш,
Івано-Франківська область

ДІЛИМОСЯ ГАРНИМ НАСТРОЄМ!

Для кредитної спілки "Партнер" найвизначнішою подією року, що минає, стало не аномально спекотне літо, а "гаряча весна 2010-го". Адже настав строк переліцензування, і ми, з Божою допомогою та за безпосередньою участю НАК-СУ, нехай і з третьої спроби, нехай через три місяці, але все ж таки отримали 1 червня ліцензію на право залучення внесків від членів кредитної спілки на депозитні рахунки. Ця подія і стала найяскравішою для нас. Ми змогли зберегти довіру жителів міста, збільшили депозитний портфель і, відповідно, наростили активи спілки.

Сьогодні, користуючись нагодою, хочу ще раз подякувати колективу улюбленої Асоціації за всебічну допомогу та моральну підтримку!

Новий рік незмінно пов'язують зі сподіваннями на краще, тому нехай усе гарне, що радувало нас протягом 2010-го, обов'язково знайде своє продовження в році наступаючому. Нехай новий рік подарує всім благополуччя, здійснення заповітних мрій, зміцнить віру в майбутнє, нагородить успіхом в усьому!

Сміливо відкривайте першу сторінку календаря 2011 року й приймайте від нас побажання здоров'я,

щастя та миру! І ще бажаю, щоб у новому році будь-який настрій завжди було з ким розділити!

Любі наші! Сердечно вітаємо усіх з наступаючим Новим роком!

Олена Грузіна, Голова правління
КС "Партнер", м. Славутич Київської області

ЯСКРАВИЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ

"ЯКЩО ЦЕ НЕЦІКАВИЙ РІК, ТО ЗДИВУЙТЕ МЕНЕ, ПАНОВЕ!"

По-перше хочу нагадати: рік, що минає, за східним календарем — рік Тигра. І як ви вважаєте, яким має бути рік Тигра в кредитній спілці, де з чотирьох працюючих троє — це Тигри? Звісно, дуже (!) яскравим. По-друге, я хотіла б змінити підхід до питання. На нашу думку, дилема: «Яскравий 2010-й рік» і «Одна подія». А якщо кожен день — це подія, кожен день як подвиг та свято водночас?! Особливо в нашій країні, багатій не тільки на «сади, лани, ліси, міста, людей...», а й на бурхливі політичні події, тема може звучати лише так: «Подвиг та свято».

«Одна подія»? Для когось нею стала подорож Сполученими Штатами і можна лише позаздри-

ти загальні збори членів разом зі святкуванням ювілею. Готуватися почали ще з січня: було запрошено усіх членів кредитної спілки, гостей з інших кредитних спілок, організацій міста, написано сценарій, підготовлено номінації та подарунки. І все це ми робили разом, своїм невеликим колективом. А потім до нас «прийшла» ідея і ми склали пісню, вірніше, трошки «підремонтували» старий хіт «Машины времени» «Ты помнишь, как всё начиналось». Затим ми заспівали цю пісню на святкуванні ювілею. Приємно, що вона усім сподобалася. Наше свято було, можна сказа-

ти надвеликій і надпотужній спілці з заходу нашої країни, яка знайшла у себе резерви і делегувала трьох своїх членів до м. Лас-Вегаса на Конференцію Всесвітньої Ради кредитних спілок. Для когось це була власна перемога над ДФП, для когось — отримання ліцензії. А для нас — це святкування 26 травня 2010 року десятиріччя з дня заснування нашої кредитної спілки «Добродій» — змогли, вистояли, дійшли, працюємо!

Ще у грудні 2009 року на засіданні спостережної ради було вирішено провес-

ЯСКРАВИЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ

ти, сімейним — і на сцені, і у залі були родини. Того дня ми отримали найголовніший подарунок, — щиру вдячність наших спілчан, і це найдорожче, що може бути.

Найприємніше досягнення 2010 року — це показник рівня простроченості, який за підсумками 9 місяців роботи склав 0,9 %. Для нас це підсумок наполегливої праці усього колективу кредитної спілки. А ще — ріст: ми знову «виросли», і цього разу на 20 %.

Особисто для мене рік 2010 дійсно був і є яскравим. Новий рік я зустріла у Львові, і вдячна львів'янам за гостинність. Новий рік за східним

встигла побувати на глибині 300 метрів у соляних шахтах Соледача, а ще у планах на цей рік — балет «Щелкунчик» П.І.Чайковського у Донецькому національному академічному театрі опери та балету.

І якщо це нецікавий рік, то здивуйте мене, панове!

З наступаючим Новим роком! Хай вам щастить, а ваші мрії здійснюються!

З любов'ю і повагою,

**Голова правління КС «Добродій»
Наталя Панчищенко,
м. Брянка Луганської області**

календарем зустрічала у Києві на Подолі, а у червні здійснилась моя мрія — я побачила на власні очі Балаклаву і закохалася у Севастополь. Відпустку я провела у Санкт-Петербурзі, ходила на яхті Фінською затокою на кинутий форт Обручів, про що лишилися незабутні спогади. Пізніше, у жовтні, удостоїлася честі бути у числі делегації НАКСУ на X Міжнародному економічному форумі на Дону, де познайомилася з чудовими спілчанами з Ростова, Ставрополя, Челябінська, Москви та Литви. Я навіть

ЯСКРАВИЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ

НЕХАЙ ДО ВАС ПРИЙДЕ ЄДНІСТЬ!

Визначною подією 2010 року для кредитної спілки "Єдність" було святкування 10-ї річниці з дня заснування. До цієї події було приурочено загальні збори членів кредитної спілки. Ми приклали багато зусиль для того, щоб це свято розділили з нами якомога більше спілчан.

В рамках загальних зборів було проведено лотерею, призами якої стали тематичні журнали й книги з рекомендаціями по вирощуванню овочів, організації тепличного господарства та розвитку тваринництва.

Найбільш віддані спілчани, які активно співпрацювали з нашою кредитною спілкою протягом цих 10 років, були відзначені не лише почесними подяками від КС, а й нагороджені футболками з фірмовим логотипом та передплатою на

місцеві рейтингові періодичні видання.

У такій урочистій та дружній атмосфері приємно було почути слова подяки від наших членів, задля яких ми працюємо, допомагаючи їм у задоволенні фінансових потреб.

Користуючись нагодою, від імені колективу кредитної спілки "Єдність" вітаємо усіх з Новим роком та Різдвом Христовим!

Зичимо усім щасливої долі та доброго здоров'я на довгі літа! Нехай у кожному оселю прийдуть стабільність, розуміння, мудрі рішення, кохання, затишок та єдність!

**З повагою,
Голова правління КС "Єдність"
О.В. Арсьонов,
м. Херсон**

ЯСКРАВИЙ 2010-Й. ОДНА ПОДІЯ

ЯСКРАВИЙ 2010-Й КРЕДИТНОЇ СПІЛКИ "КОРЮКІВСЬКА"

Протягом 2009-2010 років кредитна спілка "Корюківська" брала участь у Канадській програмі зміцнення кредитних спілок в Україні.

У 2010 році цей Проект завершив свою роботу, і за його підсумками наша кредитівка отримала значну фінансову допомогу, яку зараховано до резервного капіталу. Це вагома подія в житті кредитної спілки. Крім цього, за період участі у Програмі кредитну спілку "Корюківська" двічі відвідали спеціалісти даного проекту Марина Дученко, Ірина Іваночко та його керівник Богдан Козій. Спеціалісти Програми зробили поглиблений аналіз фінансової діяльності кредитної спілки, дали рекомендації по поліпшенню управління активами. Працівники нашої кредитної спілки взяли участь у декількох безкоштовних семінарах. За підтримки Програми було складено бізнес-план розвитку КС "Корюківська" на 2010-2012 роки. Ми докладаємо зусиль, щоб виконати всі по-

зиції, зазначені у ньому. На завершення проекту Богдан Козій особисто взяв участь у чергових загальних зборах кредитної спілки.

Колектив КС "Корюківська" щиро вітає всіх своїх колег-кооператорів з Новим 2011 роком! Зичимо всім здоров'я, гарного настрою та фінансової стабільності, нехай у ваших родинах панують злагода та благополуччя!

**З повагою,
Голова правління КС "Корюківська"
Тетяна Савченко**

ПРАЦЮЙМО ЗАДЛЯ ЗМІЦНЕННЯ НАШИХ ДОСЯГНЕНЬ ТА ФІНАНСОВОГО ДОБРОБУТУ!

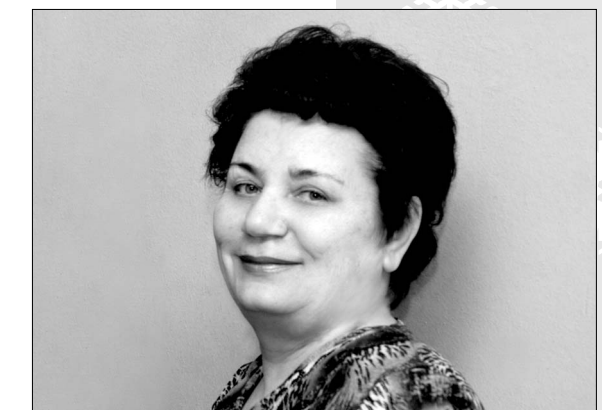
Шановні колеги!

Колектив кредитної спілки "Кредит-Чорнобиль" вітає вас з наступаючим Новим 2011 роком та Різдва Христовим!

Нелегким та напруженим запам'ятається 2010 рік, але взаємна підтримка та довіра членів КС допомогла більшості кредитних спілок вистояти та зміцнити своє становище в суспільстві. Незважаючи на кризу, кредитні спілки продовжують надавати доступні фінансові послуги своїм членам.

Тож нехай залишаться в минулому всі неприємності та незгоди. Нехай наша спільна справа буде і надалі корисною для всіх громадян нашої Держави. Працюймо задля зміцнення наших досягнень та фінансового добробуту як особистого, так і всіх членів кредитних спілок! Бажаємо здоров'я і добра, успіхів і злагоди, сили, енергії та процвітання!

З Новим роком!

**Голова правління КС "Кредит-Чорнобиль"
Г.Я. Семенчук**

ЗАСІДАННЯ РАДИ НАКСУ

3 грудня 2010 року відбулося чергове засідання Ради Національної асоціації кредитних спілок України. На зборах були присутні члени Ради НАКСУ: Анатолій Занюк, Олег Арсьонов, Віктор Ейсмонт, Людмила Васюхно, Олена Грузіна, Євген Дзюба, Ігор Кріль, Юрій Ковальов, Зіновій Ковбель, Олена Маковій, Ігор Росипайло, Людмила Руднева, Мирон Сарвадій, Ганна Семенчук, Тетяна Хлопоніна, Микола Чумаков, Валентина Швайко; члени Наглядового Комітету НАКСУ: Ірина Боголюбова, Оксана Булаєнко, Володимир Науменко, Богдан Одуд, Володимир Тарновецький, Олена Холодьон; Виконавча дирекція НАКСУ: Петро Козинець, Людмила Кравченко, Катерина Калустова.

На розгляд Ради було винесено наступні питання: затвердження протоколу попереднього засідання; звіт Виконавчої дирекції НАКСУ за період, що пройшов після останнього засідання Ради НАКСУ; про ситуацію на ринку кредитних спілок у зв'язку з позицією Держфіноспослуг; про хід виконання бюджету НАКСУ за 2010 рік та проект бюджету НАКСУ на 2011 рік; виключення кредитних спілок; різне.

Після затвердження протоколу попереднього засідання, Виконавча дирекція НАКСУ звітувала перед членами Ради та Наглядового Комітету про роботу протягом періоду, що пройшов після

останнього засідання. Президент Асоціації поінформував учасників засідання щодо діяльності Виконавчої дирекції НАКСУ протягом року. Було зазначено, що дирекція працювала у стандартному режимі. Навчально-методичний центр НАКСУ продовжує організовувати навчання голів правлінь КС та членів спостережних рад та семінари. Триває співпраця із засобами масової інформації, взаємодія з Комітетами Верховної Ради України та іншими організаціями. Продовжується робота з підготовки регулярних номерів «Бюлетеня кредитних спілок України» та щоденних оглядів подій на фінансових ринках.

Окрема частина звіту стосувалась аналізу фінансового стану кредитних спілок — членів НАКСУ на підставі звітів за III квартал. Віцепрезидент НАКСУ з питань саморегулювання, Директор фінансового департаменту Катерина Калустова надала детальний аналіз у розрізі різних груп кредитних спілок за 9 місяців. Зокрема, було зазначено, що вперше за увесь період було зафіксовано позитивну динаміку. За результатами аналізу звітних даних можемо констатувати

збільшення активів, кредитного портфеля, кількості членів КС. На жаль, не так швидко (через блокування процесу видачі ліцензій) росте депозитний портфель. Катерина Віталіївна особливо відзначила, що наразі відбувається абсолютно плавний, не стрибкоподібний ріст кредитних спілок. Існує загальна об'єктивна тенденція до зниження простроченості, водночас триває робота з Виконавчою службою. Крім того, Катерина Калустова детально розповіла учасникам зборів, що із себе являють сьогодні кредитні спілки – члени НАКСУ згідно з поділом на групи.

Прийнявши до відома звіт Виконавчої дирекції, члени Ради НАКСУ перейшли до розгляду головного питання порядку денного – про ситуацію на ринку кредитних спілок та взаємовідносини з державним регулятором. Президент НАКСУ Петро Козинець надав присутнім детальну інформацію щодо дій Виконавчої дирекції у зв'язку із деструктивною позицією ДФП, включаючи звернення до керівництва держави, засідання круглого столу в Держфінпослуг, прес-конференції у прес-центрі Інформаційного агентства «ЛІГАБізнесІнформ» (з усіма документами ви можете ознайомитися на сайті НАКСУ: www.unascu.org.ua). Учасники засідання ознайомились також зі зверненням до НАКСУ, серед

головних підписантів якого значиться ВАКС.

Після тривалого та активного обговорення даного питання, участь у якому взяла більшість учасників засідання, Рада НАКСУ прийняла рішення: повністю підтримати та схвалити дії та позицію Виконавчої дирекції НАКСУ у ситуації, що склалася у взаємовідносинах між ринком кредитних спілок та ДФП. Своім рішенням Рада також запланувала ряд додаткових заходів щодо забезпечення послідовної позиції НАКСУ по захисту кредитно-кооперативного руху в Україні.

Далі, згідно з регламентом, Катерина Калустова ознайомила учасників засідання з ходом виконання бюджету НАКСУ за 11 місяців 2010 року. Було відмічено, що, незважаючи на складнощі післякризового періоду, в цілому бюджет 2010 року виконується по всіх статтях. Після обговорення ходу виконання бюджету, було постатейно представлено проект бюджету на 2011 рік. Члени Ради НАКСУ затвердили його одноголосно.

Розглянувши наступне питання порядку денного, учасники засідання постановили виключити КС «Меотида» (м. Приморськ Запорізької області) з членів НАКСУ за порушення п. д) ст. 10, Р. III Статуту НАКСУ.

По всіх інших питаннях Рада НАКСУ прийняла відповідні рішення.

РОЗШИРЕНЕ ЗАСІДАННЯ РАДИ НАКСУ

На виконання рішення Ради НАКСУ від 3 грудня 2010 року з метою обговорення питання щодо поточної ситуації, що склалася на ринку кредитних спілок, та пошуку шляхів термінового врегулювання існуючих проблем, 21 грудня 2010 року у Київському медіа-центрі відбулось розширене засідання Ради НАКСУ. Участь у засіданні взяли представники майже 50 кредитних спілок – членів НАКСУ з усіх регіонів України (1/3 від усіх членів Асоціації), які мали можливість бути присутніми особисто.

Президент НАКСУ проінформував про ситуацію, що склалася у системі кредитних спілок, зокрема, у стосунках з державним регулятором. Вона вже досить довгий час відома громадськості. З боку НАКСУ, аби відстояти інтереси кредитних спілок, постійно вживаються заходи для досягнення позитивних зрушень в діяльності КС. Йдеться про цілу низку пропозицій і звернень, спрямованих на модернізацію профільного законодавства, застосування конструктивних методів регулювання ринку КС, які мають бути направлені не тільки на забезпечення контролю і нагляду, але й на розвиток ринку кредитних спілок, пошук можливостей для здійснення компенсаційних виплат вкладникам КС, які неспроможні виконати свої зобов'язання. Натомість наразі має місце відсутність взаємодії з державним регулятором, що, відповідно, потребує подальших зусиль для донесення потреб ринку до держави в цілому і профільного регулятора зокрема.

Петро Козинець наголосив на неможливості торгівлі інтересами кредитних спілок і незгоді з руйнівною діяльністю Держфінпослуг та необхідності виступити спільними діями і врешті-решт знайти шляхи вирішення питання.

Також на засіданні широко обговорювалось питання переліцензування кредитних спілок. Зокрема, віце-президент НАКСУ Людмила Кравченко надала присутнім інформацію щодо ситуації з переліцензуванням КС та представила юридичний аналіз причин відмови держрегулятора видавати ліцензії. Зокрема, цього року у 66 кредитних спілок системи НАКСУ закінчився термін ліцензій. Із 42 КС, що подали документи до ДФП, лише 16 отримали ліцензії. Багатьом установам Держфінпослуг не подовжує дію ліцензій з бюрократично-формальних причин. При цьому, більше половини спілок, що прозоро працюють на ринку вже не перший рік, зверталися до держрегулятора для отримання ліцензії більше трьох разів.

На засіданні мали можливість висловитися усі представники кредитних спілок. Деякі з них були досить емоційними, та це й зрозуміло. Узагальнений висновок їх виступів – не можна і далі мовчати, потрібно консолідуватись і продовжувати відстоювати інтереси кредитних спілок, домагатися нормалізації становища цих небанківських установ, які постійно надають фінансові послуги більш ніж півтора мільйонам українців.

У доповідях та виступах зокрема наголошувалось, що сьогодняшня позиція держави і перш за все в особі Держфінпослуг є вкрай деструктивною як у питаннях переліцензування, так і в інших напрямках діяльності і, відповідно, не тіль-

ки не сприяє успішному подоланню кризових явищ, а нерідко приводить до загострення ситуації. Йшлося також про необхідність вжиття конкретних кроків по реформуванню самих функцій та структури регулятора в рамках адміністративної реформи. Позицію учасників зібрання повністю підтримала і велика група вкладників кредитних спілок, яким було дозволено на їх прохання бути присутніми на засіданні.

Після широкого обговорення питання учасники засідання одностайно затвердили Відкрите звернення кредитних спілок – членів НАКСУ до керівництва держави, громадськості та ЗМІ, скріпивши його особистими підписами керівників кредитних спілок, присутніх на засіданні, спілки яких об'єднують майже 150 тисяч громадян України.

За результатами засідання було проведено прес-брифінг для представників українських та закордонних засобів масової інформації.

Відкрите звернення представників кредитних спілок до керівництва держави, громадськості та засобів масової інформації

Ми, представники кредитних спілок – членів Національної асоціації кредитних спілок України (далі – НАКСУ), за результатами широкого і всебічного обговорення, яке відбулося 21 грудня 2010 року в рамках розширеного засідання Ради Національної асоціації кредитних спілок України, звертаємося до Вас із закликом звернути увагу на проблеми руху кредитних спілок України та шляхи їх подолання.

Передусім, хочемо наголосити, що понад 80% від загальної кількості кредитних спілок України сьогодні працюють стабільно та ефективно. Зокрема, серед 150-ти кредитних спілок – членів НАКСУ (а це четверта частина ринку), всього 11 зіткнулися із значними труднощами. Причому, у більшості випадків кредитні спілки продовжують залишатися чи не єдиним джерелом мікрофінансових послуг для громадян України, демонструють зростання членства та фінансових показників.

Говорячи ж про поточну ситуацію на ринку щодо існуючих проблем, слід підкреслити, що кредитні спілки, як і решта фінансових інституцій, не змогли не відчувати на собі прояви кризових явищ попередніх років. При цьому, для невеликої частини кредитних спілок погіршення загального стану економіки у поєднанні з внутрішніми проблемами, а іноді й зі злим умислом, призвели до неспроможності виконання своїх зобов'язань перед вкладниками. Результатом цього стала широкомасштабна кампанія, спрямована не стільки на висвітлення окремих негативних фактів та явищ, скільки на то-

тальну дискредитацію самої ідеї кредитної кооперації та всіх кредитних спілок України.

Констатуючи цей факт, ми не можемо погодитися з таким підходом. Тим більше, що серед причин, які зумовили поточний стан ринку кредитних спілок, є і прорахунки законодавства та нормативної бази, і неналежний контроль за діяльністю кредитних спілок з боку Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, і бездіяльність Державної виконавчої служби, і відсутність підтримки з боку держави, включаючи відсутність механізмів збільшення інституційної спроможності та фінансової підтримки, навіть тих, які були передбачені Концепцією розвитку кредитної кооперації, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 червня 2006 року за № 321-р.

На жаль, протягом 2010 року кількість проблем у класичній частині ринку кредитних спілок лише зростає. Мова йде про методи, що застосовуються Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України. Зокрема, з боку Держфінпослуг створено значні бюрократичні перешкоди в отриманні ліцензій стабільно працюючими кредитними спілками, докладаються суттєві зусилля для формування громадської думки щодо сприйняття кредитних спілок, як ненадійних фінансових установ, має місце відсутність належного рівня діалогу між державним регулятором та ринком, питання існування проблемних кредитних спілок вирішується методом виключення їх з Державного реєстру фінансових установ без запровадження жодних кроків в напрямі

подальшого фактичного припинення їх діяльності тощо. За останній рік практично нічого не зроблено ні в плані коректив існуючої нормативної бази діяльності кредитних спілок враховуючи наслідки та уроки фінансової кризи, ні в плані цивілізованого виводу з ринку кредитних спілок, які не в стані виконати свої зобов'язання перед вкладниками. Іншими словами замість конкретних дій, спрямованих на стабілізацію ситуації на ринку мікрокредитування, замість підтримки та сприяння розвитку здорової частини кредитної кооперації державним регулятором робиться все можливе для гальмування виходу з кризи всієї системи та створення штучних проблем, що негативно впливає на фінансовий стан та стабільність кредитних установ, а, відповідно, і на виконання ними зобов'язань перед споживачами.

Зважаючи на наведене вище, вважаємо за необхідне наголосити, що на сучасному етапі ринку кредитних спілок знаходиться в умовах подолання як внутрішніх, так і зовнішніх перешкод, працюючи не завдяки підтримці з боку держави, а всупереч складнощів, створених, в тому числі, і за її участі.

Отже, усвідомлюючи свою відповідальність перед сотнями тисяч членів кредитних спілок, хочемо запропонувати наступні невідкладні кроки, спрямовані на врегулювання проблемних питань діяльності ринку кредитних спілок України на сучасному етапі його розвитку:

1. Забезпечення сприяння розвитку класичної частини ринку кредитних спілок з боку держави.

2. Здійснення цивілізованого виводу з ринку кредитних спілок, які не можуть повернути кошти вкладникам, з максимальним врахуванням інтересів останніх.

3. В рамках адміністративної реформи невідкладно впорядкувати ситуацію, що склалася навколо профільного регулятора кредитних спілок, оскільки система державного регулювання, контролю та нагляду за діяльністю кредитних спілок потребує істотних змін. При цьому, щодо державного регулятора має бути:

- забезпечено належне фінансування за рахунок коштів державного бюджету України,
- забезпечено кадрове підсилення та зміцнен-

ня за рахунок високопрофесійних працівників,
– вироблено критерії оцінки ефективності його діяльності,

– забезпечено пріоритетність в діяльності функції регулювання, сприяння розвитку ринку та захисту прав споживачів над функціями формального контролю,

– передбачено пряму відповідальність керівництва та працівників за розвиток ринку та його фінансову стабільність,

– забезпечено можливість функціонування механізму фінансової підтримки ринку кредитних спілок за рахунок державних коштів.

4. З метою зняття соціальної напруги з боку десятків тисяч громадян України, переважно пенсіонерів і представників інших малозабезпечених верств населення, доцільно запровадити механізм компенсації з боку держави вкладів громадян, втрачених у неплатоспроможних кредитних спілках за умови обмеження суми цієї компенсації кожному з таких вкладників 25 тисячами гривень з подальшим відшкодуванням зазначених коштів за рахунок наявних кредитних портфелів та шляхом стягнень з винних осіб.

5. Підвищити відповідальність Державної виконавчої служби за невиконання судових рішень.

6. Вирішити питання гарантування вкладів членів кредитних спілок.

7. Доопрацювати урядовий законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань діяльності системи кредитної кооперації» (реєстр. № 2256) із широким залученням до його обговорення представників ринку кредитних спілок, в тому числі, і в рамках Парламентських слухань.

8. Забезпечити доступ кредитних спілок до механізмів рефінансування з боку держави з метою підтримки їхньої ліквідності та відновлення платоспроможності.

Приймаючи до уваги, що питання, підняті у цьому Зверненні, безпосередньо зачіпають інтереси сотень тисяч громадян України, ми розраховуємо на оперативне реагування з боку держави, яке буде спрямоване на позитивне вирішення існуючих проблем.

ІЗ ВИСТУПІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НА РОЗШИРЕНОМУ ЗАСІДАННІ РАДИ НАКСУ

Добридень, шановне товариство!

Приклад нашої КС, мабуть, найяскравіший та «найволаючіший» у ході цього річного переліцензування. Багато з тих фактів, про які казав

Петро Миколайович на прес-конференціях, — саме про нас.

Наша КС — досить невелика, обсяги близько 2,5 млн. грн. Але за весь час свого існування, а це

без малого 10 років, ми не мали жодного невиконаного зобов'язання перед будь-ким, у т.ч. перед вкладниками, жодного разу не скористались мораторієм на повернення вкладів і ніколи не припиняли кредитування.

За рейтинговою оцінкою ми жодного разу не отримували менше 80 балів зі 100 можливих, а за підсумками III кварталу маємо 89 балів.

З травня цього року ми намагаємось отримати ліцензію, тричі подавали документи (а із доопрацюваннями вже 5 разів). Результат відомий.

Це я стосовно того, про що казав п. Волга, що нібито «кто работает хорошо, у того нет проблем с лицензией».

Може скластись враження, що хлопці (тобто ми) «не дружать» з документообігом. Проте дві попередні ліцензії ми отримували з 1-2 разу. До того ж, я особисто, поміж іншим, окрім членства в Наглядному комітеті НАКСУ, у минулому — двічі депутат міської ради, був головою комісії, а до цього 9 років очолював профспілковий комітет досить потужного машинобудівного заводу зі штатом у 2,5 тис. працівників. Тож із документообігом ми знайомі «не понаслышке».

Причому на один пакет ми (і не лише ми) взагалі не отримали ніякої відповіді від ДФП, а двічі була відмова з формальних причин. Вам ці відповіді добре відомі, ми їх з вами отримували однакові. Це і щодо порядку формування в Положенні про фінуправління фондів, яких ми не маємо, і щодо строку дії договорів, і таке інше.

Зазначу також, що потреби в залученні додаткових коштів ми не відчуваємо і сьогодні навіть маємо надлишкову ліквідність, тому ліцензія для нашої КС — це скоріше питання збереження власного іміджу. Та болісно за людей, що стоять в черзі на депозит, також чекають на ту ліцензію і кажуть: «Ні, до банку я не піду, бо я їм не довіряю. Краще я ці гроші потримаю вдома та ще почекаю».

З усім цим на початку листопада я звернувся у листі особисто до п.Волги, маю повідомлення про отримання листа 15 листопада.

Наприкінці листа я написав: «Шановний Василь Олександрович! Знаючи Вас як справедливу людину і авторитетного та принципового керівника, прошу звернути увагу відповідних Ваших працівників на це непорозуміння», — як я його назвав.

Яка, на Вашу думку, була реакція? Ваша правда, ніякої. А пройшло вже більше місяця.

Зазначу, що листа я написав вже після того, як п. Волга звільнив, за його словами, тих, хто неприпустимим чином працював зі зверненнями громадян.

Знаєте, за тих часів, за якими дехто сьогодні так сумує, такі дії держслужбовця кваліфікувались би як саботаж «со всеми вытекающими»...

Мені здається, що справжня мета нашого регулятора — це знищення ринку КС. На це вказують і його конкретні дії, і гасло: «Запрещено все, что не разрешено». (Це замість того, щоб вести боротьбу з окремо взятими пірамідщиками).

А стосовно того, що він неодноразово підкреслював, «что выполняет задание Президента и правительства», я гадаю, що ані Президент, ані прем'єр йому такої команди не давали, отож він тільки підриває їхній авторитет в очах наших спілчан та громадян України.

Я особисто не прихильник вирішення питань на майданах, хоча п. Волга і провокує нас до цього, коли каже: «Моих же не было на майдане, — значит, у нас все хорошо».

І тому сьогодні ми маємо, висловлюючись словами булгаківського професора Преображенського, «принять такой документ, такую бумагу, чтоб всем бумагам бумага» і просто зобов'язані донести наші безвихідь та відчай до вищих керівників держави.

Хочу звернутися до деяких колег з інших асоціацій за підтримкою. Всидіти на двох стільцях неможливо, «многовекторность хороша в большой политике», а на нашому з вами рівні така багатовекторна поведінка називається дещо інакше. І отримані сьогодні невідомо яким чином ліцензії (а може кому й відомо, враховуючи «листи щастя») нічого не варті, проте ніхто не застрахований від того, що завтра вони можуть бути анульовані, або взагалі вас викреслять із Держреєстру.

До речі, щодо «листів щастя». Незрозуміло, чому КС, тобто наші спілчани, люди, які довірили нам з Вами керувати спілками, взагалі мають платити якусь «мзду» за те, що держава і так повинна надавати?

Наразі ми підготували черговий, вже шостий за рахунком, пакет документів на ліцензію. Проте ми вже не маємо жодних ілюзій щодо його долі. А Ви?

Я розумію, що своїм виступом можу накликати собі позачергову перевірку з боку ДФП, але незважаючи на це, все одно вирішив виступити. Бо терпіти далі вже не можна. Дякую за увагу.

**Голова правління КС
«Товариство «Взаємний кредит»
Володимир Науменко,
м. Мелітополь Запорізької обл.**

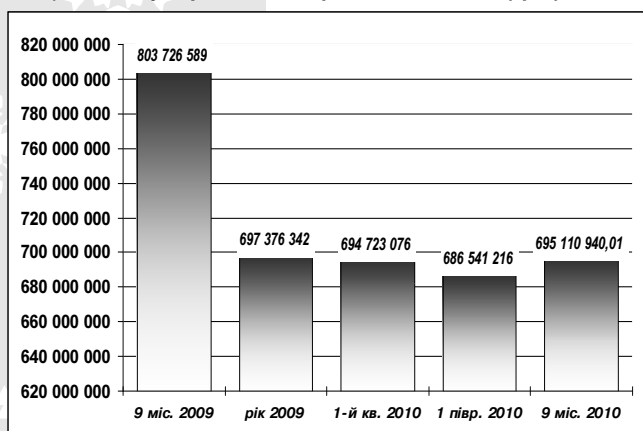
АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК – ЧЛЕНІВ НАКСУ ЗА 9 МІСЯЦІВ 2010 РОКУ

Членами НАКСУ станом на 1.10.2010 є 150 кредитних спілок. У розрахунках даних, приведених на одну кредитну спілку, враховується 148 кредитних спілок - членів НАКСУ, що подали звітні дані за 3 квартал 2010 року.

ЗВЕДЕНІ ДАНІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК – ЧЛЕНІВ НАКСУ (ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ)

■ АКТИВИ

Діаграма 1. Сумарні активи кредитних спілок (грн.)

Станом на 1 жовтня 2010 року активи кредитних спілок - членів НАКСУ склали 695 110 940 грн., що свідчить про зростання активів у порівнянні з 2-м кварталом 2010 року на 8,5 млн. грн. або 1,2 %. За три квартали 2010 року скорочення активів склало 2,3 млн. грн.

Уявлення про наявну структуру членства в НАКСУ дає наступна таблиця:

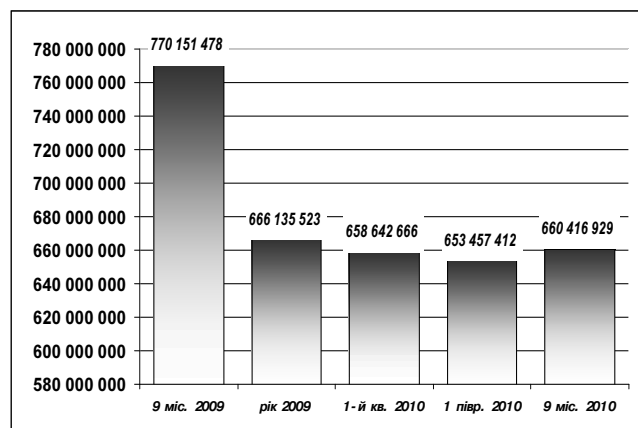
Таблиця 1. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Активи	% від загальної суми активів	Середні активи по групі КС
Менше 100 тис. грн.	4	2,70%	277 134	0,04 %	69 283
Від 100 до 500 тис. грн.	16	10,81 %	4 400 025	0,64 %	275 002
Від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	14	9,46 %	10 321 388	1,48 %	737 242
Від 1 до 2 млн. грн.	33	22,30 %	47 432 814	6,82 %	1 437 358
Від 2 до 5 млн. грн.	54	36,49 %	182 673 716	26,28 %	3 382 847
Понад 5 млн. грн.	27	18,24 %	450 005 863	64,74 %	16 666 884
	148	100 %	695 110 940	100 %	4 696 696

Відповідно до зростання загальних активів зросли за останній квартал і середні активи кредитних спілок - членів НАКСУ і склали 4 697 тис. грн. (станом на 1 липня 2010 року цей показник складав 4 638 тис. грн.).

■ КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ

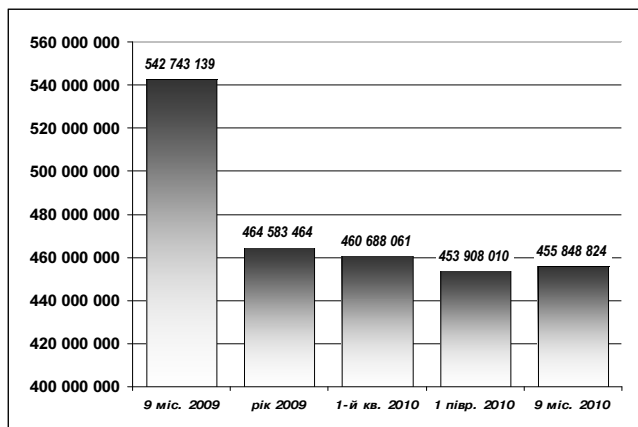
Діаграма 2. Кредитний портфель кредитних спілок (грн.)

У 3-му кварталі 2010 року кредитний портфель зріс порівняно з другим кварталом 2010 року на 7 млн. грн. і на 1.10.2010 склав 660 млн. грн., зростання кредитного портфеля становить 1,1 %. Питома вага кредитного портфеля в активах складає 95 %, на 1.07.2010 цей показник дорівнював 95,2 %.

■ ЗАОЩАДЖЕННЯ

Діаграма 3. ЗАОЩАДЖЕННЯ членів кредитних спілок (грн.)

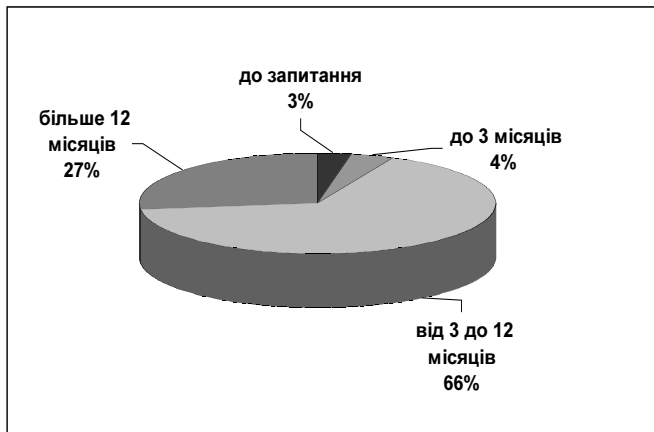
Вклади членів на депозитні рахунки, порівняно з 2 кв. 2010 року, зросли на 2 мільйони гри-

вень, що склало 0,5 %, а з початку року зменшились на 9 мільйонів гривень.

Вклади членів КС на депозитні рахунки залишаються основним джерелом коштів в кредитних спілках - членах НАКСУ. Від процентних ставок за цими вкладами залежать в основному процентні ставки за кредитами.

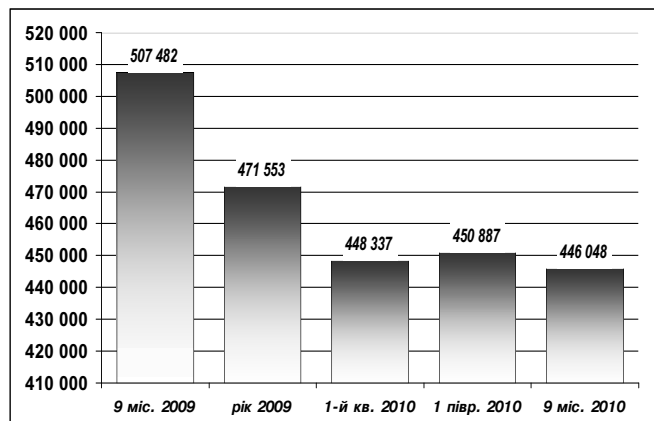
Щодо структури вкладів на депозитні рахунки, то на 66% депозитний портфель складається з середньострокових вкладів (від 3 до 12 місяців), безстрокові вклади складають майже 3 %, короткострокові вклади складають 4 % портфеля, а 27 % депозитного портфеля припадає на довгострокові вклади.

Діаграма 4. Структура вкладів на депозитні рахунки

■ КІЛЬКІСТЬ ЧЛЕНІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Діаграма 5. Кількість членів кредитних спілок

Останній квартал знову показав зменшення кількості членів кредитних спілок, і на 1.10.2010 року кількість членів склала 446 048 (-1 % порівняно з минулим звітним періодом).

Наступна таблиця розкриває структуру кредитних спілок - членів НАКСУ за кількістю членів спілок.

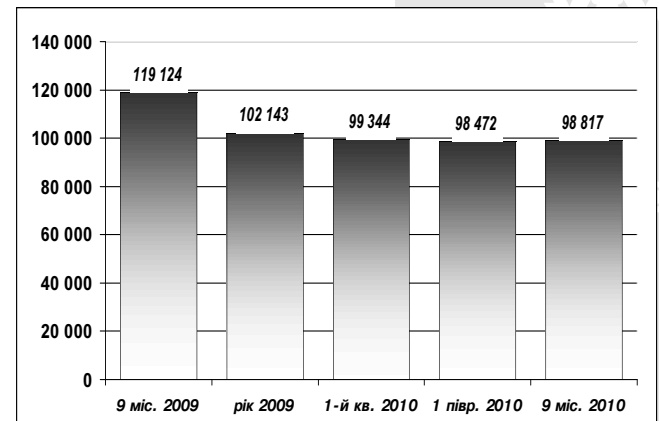
Таблиця 2. Структура кредитних спілок за кількістю членів

Кількість членів	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Кількість членів КС	% від загальної кількості членів
Менше 100	5	3,38 %	442	0,10 %
від 100 до 500	30	20,27 %	7 809	1,75 %
від 500 до 1000	27	18,24 %	19 722	4,42 %
від 1000 до 2000	37	25,00 %	53 080	11,91 %
від 2000 до 5000	25	16,89 %	77 677	17,41 %
понад 5000	24	16,22 %	287 318	64,41 %
	148	100 %	446 048	100 %

Дані таблиці свідчать про те, що найчисленішою за кількістю є група спілок, в яких обслуговується від 1000 до 2000 членів (37 спілок). При цьому 64,4 % членів обслуговуються у великих кредитних спілках з кількістю членів понад 5000 осіб. В кредитних спілках з кількістю членів до 1000 осіб обслуговується лише 6,27 % загальної кількості членства, в той же час, кількість таких спілок складає 41,89 % від загальної кількості КС - членів НАКСУ.

■ КІЛЬКІСТЬ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ

Діаграма 6. Кількість позичальників кредитних спілок

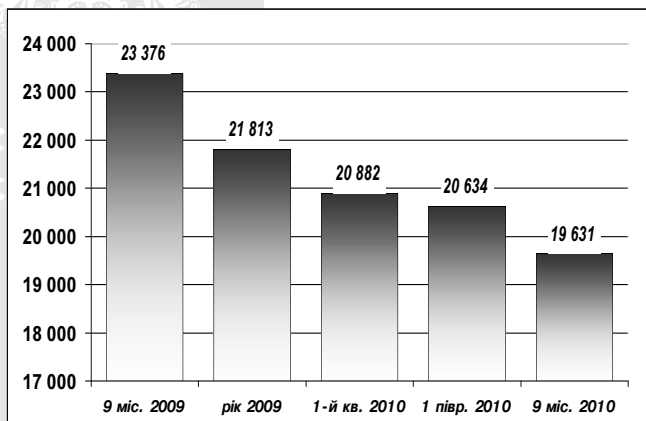

На 1.10.2010 р. кількість позичальників склала 98 817, що свідчить про зростання порівняно з другим кварталом на 345 осіб (0,3 %), в той же час, за три квартали 2010 року цей показник зменшився на 3 326 осіб.

■ КІЛЬКІСТЬ ВКЛАДНИКІВ

Кількість вкладників в кредитних спілках за останній квартал зменшилася на 4,8 % (872 особи), а за останніх 12 місяців - на 16 %.

Діаграма 7. Кількість вкладників кредитних спілок

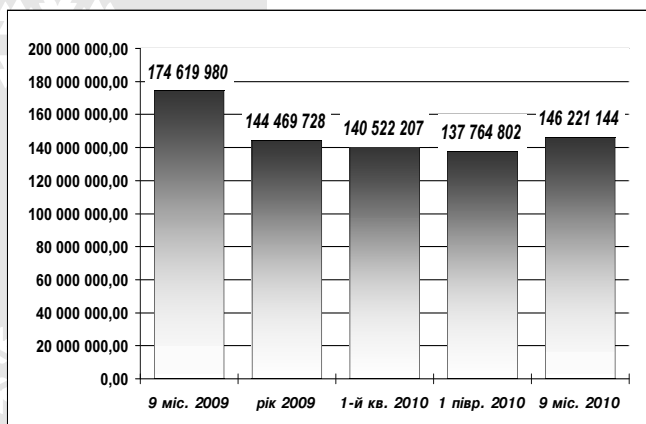

КАПІТАЛ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ

■ СУМАРНИЙ КАПІТАЛ

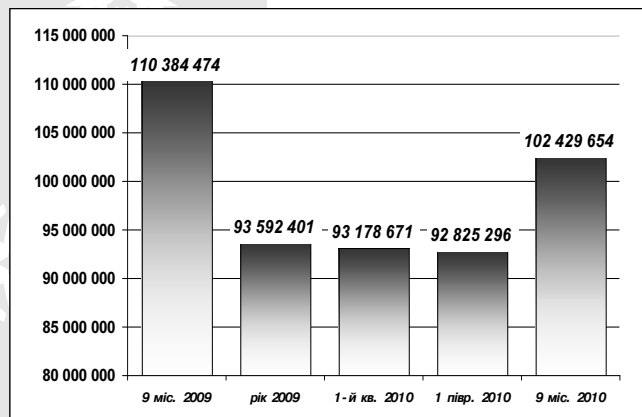
Станом на 1.10.2010 сумарний капітал кредитних спілок склав 146,2 млн. грн., що майже на 8,5 млн. грн. (6,1 %) більше, ніж у 2-му кварталі 2010 року, і на 2 млн. грн. перевищує розмір капіталу на початок 2010 року.

Діаграма 8. Сумарний капітал кредитних спілок (грн.)

■ ПАЙОВИЙ КАПІТАЛ

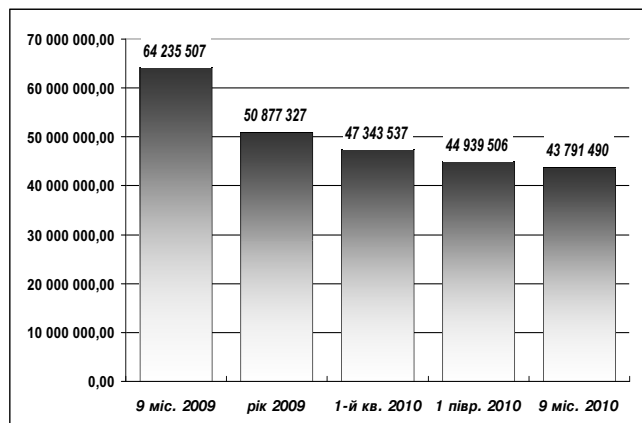
Діаграма 9. Пайовий капітал кредитних спілок (грн.)

Основною складовою капіталу кредитних спілок лишається пайовий капітал, питома вага якого у складі загального капіталу дорівнює на 1.10.2010 р. 70 %. В третьому кварталі 2010 року сумарний пайовий капітал склав 102 429 654 грн., що на 9,6 млн. грн. більше даних 2-го кварталу. З початку року пайовий капітал збільшився на 8,8 млн. грн. Саме нарощування пайового капіталу кредитними спілками стало причиною збільшення сумарного капіталу. Враховуючи запроваджене у Податковому кодексі оподаткування доходів на пайові внески за ставкою 5 %, необхідно очікувати подальшого зростання пайового капіталу, оскільки з 1 січня 2011 року податковий невпевненості, яка була стримуючим фактором нарощування пайового капіталу, буде покладено край.

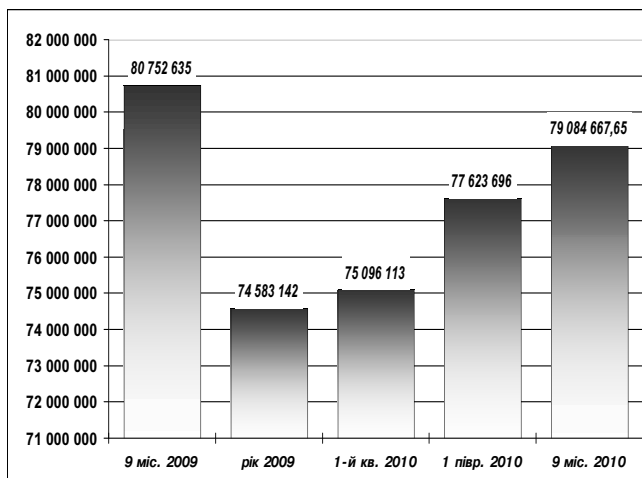
■ ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 10. Власний капітал кредитних спілок (грн.)

■ РЕЗЕРВНИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 11. Резервний капітал кредитних спілок (грн.)

Резервний капітал системи кредитних спілок - членів НАКСУ у третьому кварталі 2010 року продовжував зростати і на 1.10.2010 р. склав 79,1 млн. грн., з початку поточного року кредитними спілка-

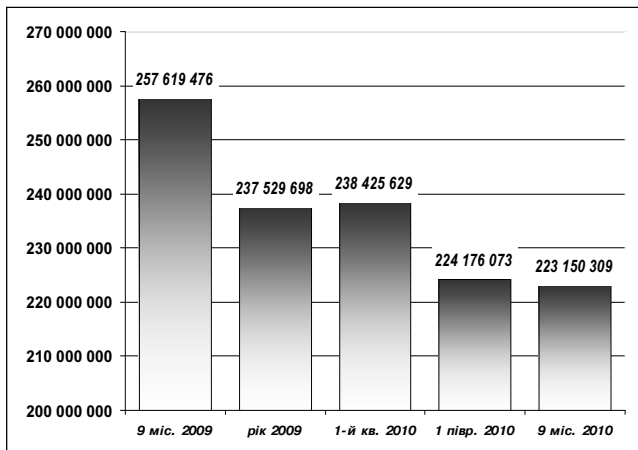
ми спрямовано на поповнення резервного капіталу 4,5 млн. грн. Таким чином, з початку року резервний капітал збільшився на 6 %.

ЯКІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

■ СУМА ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ

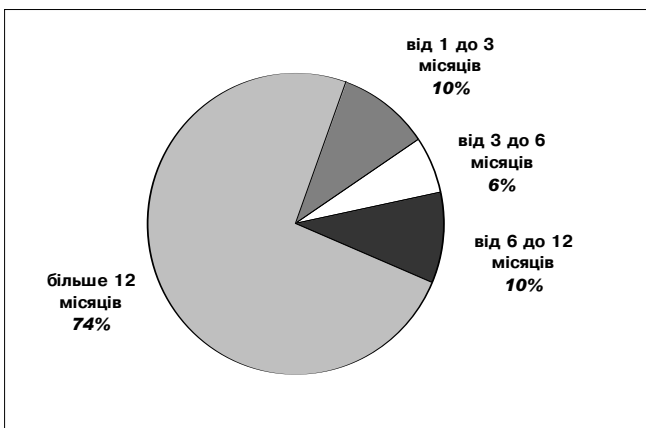
Протягом третього кварталу 2010 року загальна сума прострочених кредитів зменшилась на 0,4 % і склала 223,1 млн. грн. Протягом останніх 9 місяців простроченість зменшилась на 14,3 млн. грн.

Діаграма 12. Сума прострочених кредитів (грн.)

Наступна діаграма дає уявлення про структуру прострочених кредитів:

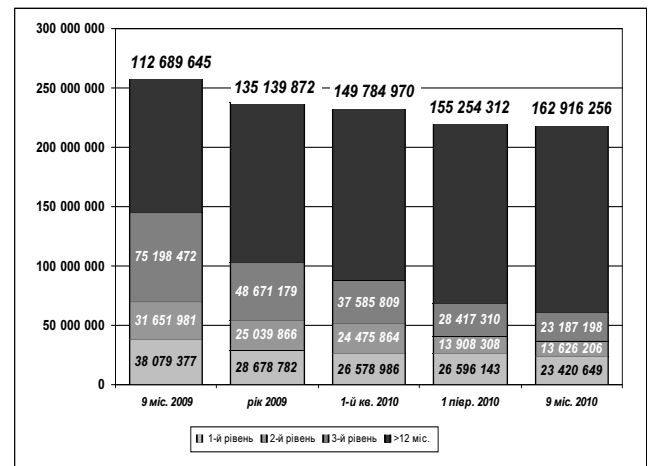
Діаграма 13. Структура прострочених кредитів

В структурі прострочених кредитів переважають прострочені кредити терміном більше 12 місяців. В порівнянні з минулим кварталом їх питома вага у загальній простроченості збільшилась на 5 %. Структура простроченості в цілому змінилась в бік зменшення на 3 % питомої ваги кредитів, прострочених від 6 до 12 місяців. Також слід відмітити тенденцію щодо зменшення частки прострочених кредитів 1-го рівня на 2 % порівняно з 2 кв. 2010 року.

Така зміна структури прострочення вимагає від кредитних спілок додаткових витрат на формування резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів. Наступна діаграма представляє загальну динаміку прострочення за рівнями.

Діаграма 14. Загальна динаміка прострочення за рівнями

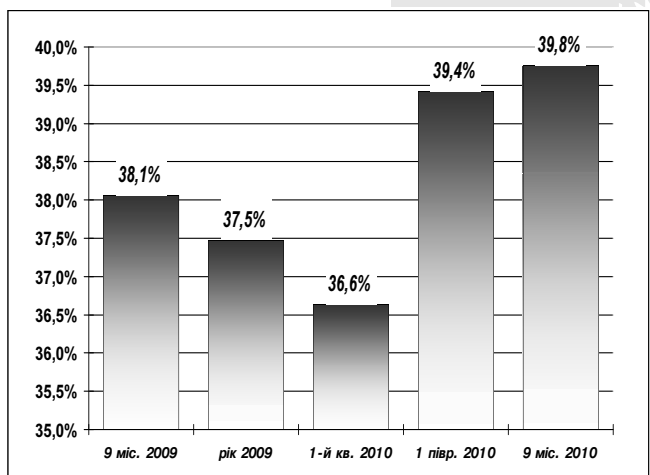

Зміни у структурі прострочених кредитів свідчать як про те, що переважна більшість кредитів, прострочених понад 6 місяців, протягом року перейшла до категорії неповернених, так і про повільне стягнення простроченої заборгованості через органи Державної виконавчої служби. В той же час така структура простроченості разом із загальним її зменшенням свідчить про серйозну роботу кредитних спілок з поточною простроченістю.

Подальші діаграми відображають динаміку співвідношень РЗПВ до нормативного значення, простроченості до власного капіталу, а також співвідношення суми прострочених кредитів, не покритих РЗПВ, до кредитного портфеля по системі в цілому.

■ ДОСТАТНІСТЬ РЗПВ

Діаграма 15. Достатність резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів (в процентах до нормативного значення)

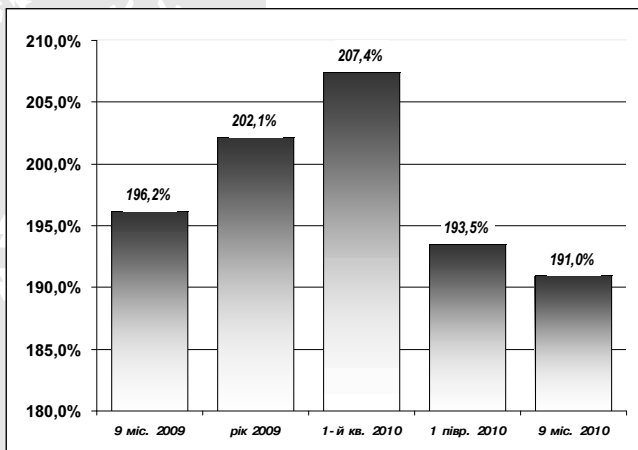

В третьому кварталі співвідношення фактично сформованого РЗПВ до його нормативного значення продовжує збільшуватись і на 1.10.2010 достатність РЗПВ, в процентах до нормативного значення, склала 39,8 %, що на 0,4 % більше, ніж станом на 1 липня 2010 року, і на 1,7 % більше, ніж за аналогічний період минулого року.

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ ДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

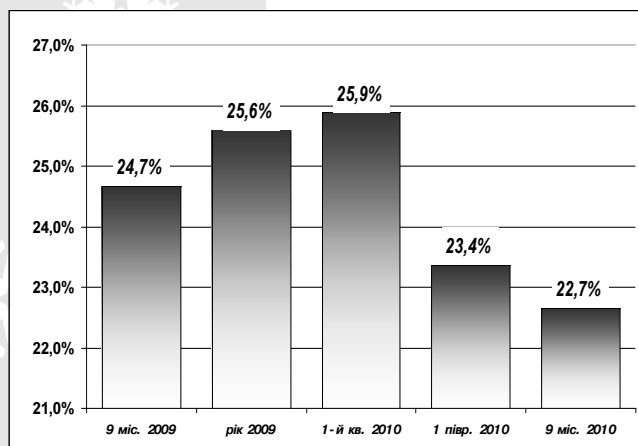
На 1 жовтня 2010 року співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу зменшилось і склало 191 %, що на 2,5 % менше ніж у другому кварталі, а за останні 12 місяців цей показник зменшився на 5,2 %.

Діаграма 16. Співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу

ПРОСТРОЧЕНІ КРЕДИТИ, НЕ ПЕРЕКРИТІ СФОРМОВАНИМ РЗПВ, ДО КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ

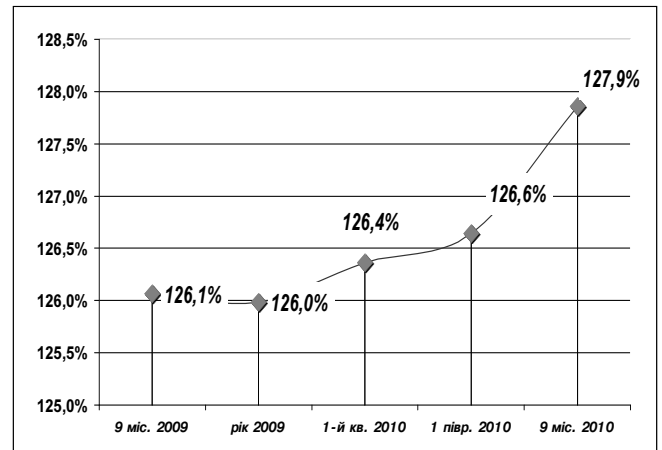
Діаграма 17. Співвідношення прострочених кредитів, не перекритих сформованим РЗПВ, до кредитного портфеля (нормативне значення — 12%)

ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

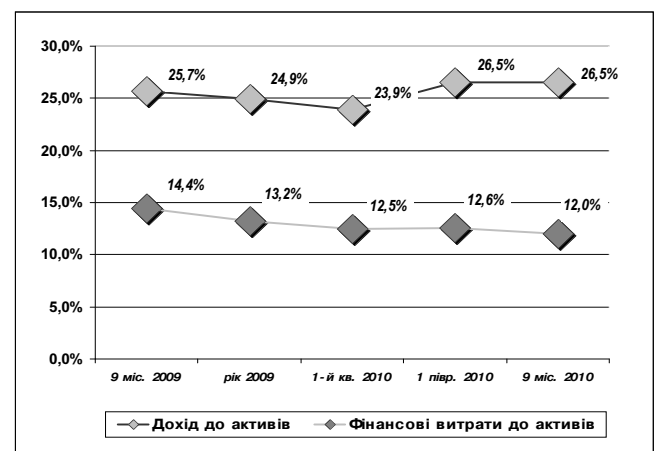
ДОХОДНІ АКТИВИ ДО ПЛАТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Діаграма 18. Співвідношення доходних активів до платних зобов'язань (нормативне значення: не менше 100%)

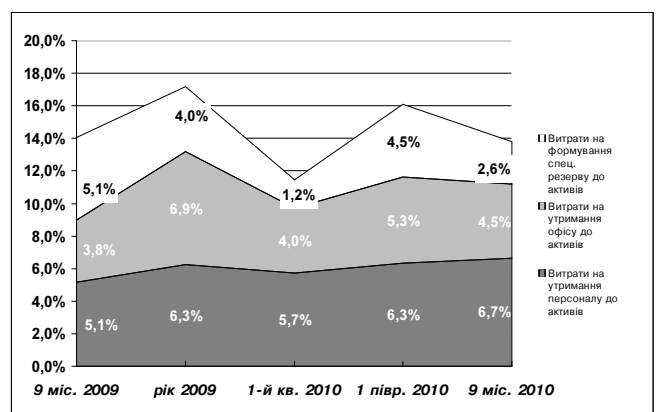
ДОХІД ДО АКТИВІВ, ФІНАНСОВІ ВИТРАТИ ДО АКТИВІВ

Діаграма 19. Співвідношення доходу до активів та фінансових витрат до активів

РОЗПОДІЛ ЗА ВИДАМИ ВИТРАТ

Діаграма 20. Розподіл за видами витрат кредитних спілок

Як видно з діаграми, в структурі витрат переважають витрати на утримання персоналу, порівняно з витратами на формування РЗПВ та витратами на утримання офісу, у третьому кварталі 2010 року співвідношення цих витрат до загальних активів склало 6,7 %, що на 0,4 % більше, ніж у другому кварталі. Витрати на формування РЗПВ в третьому кварталі значно зменшилися порівняно з 2 кв. 2010 року.

Втім, для різних категорій кредитних спілок як структура витрат в цілому, так і структура операційних витрат має певні особливості, про що свідчать дані наступних таблиць.

Питома вага процентних витрат в цілому пропорційна розміру активів кредитних спілок. Співвідношення операційних витрат до загальних активів спілок зворотно пропорційне розміру активів. Найбільший відсоток витрат на формування РЗПВ притаманний спілкам з активами від 1 млн. грн. до 2 млн. грн.

Таблиця 3. Загальна структура витрат кредитних спілок

Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Процентні витрати разом	10,42 %	16,30 %	31,07 %	29,38 %	43,96 %	50,53 %	44,84 %
Операційні витрати разом	75,45 %	75,14 %	58,42 %	32,97 %	41,80 %	38,05 %	39,21 %
Витрати на формування РЗПВ	13,9%	4,28 %	8,14 %	35,88 %	7,40 %	5,89 %	10,62 %
Витрати на формування резервного капіталу	0,23 %	0,52 %	1,27 %	0,79 %	2,92 %	1,35 %	1,74 %
Витрати на проценти на паї	0,00 %	3,76 %	1,10 %	0,98 %	3,92 %	4,18 %	3,59 %

Розмір активів кредитних спілок впливає також і на структуру операційних витрат. Мінімальна питома вага витрат на оплату праці в складі операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами до 100 тис. грн. Ці ж спілки мають один з найбільших розмірів витрат на утримання офісу. Найбільший відсоток витрат на нарахування заробітної плати притаманний кредитним спілкам з активами від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.

В цілому уявлення про структуру операційних витрат для різних груп кредитних спілок дає наступна таблиця:

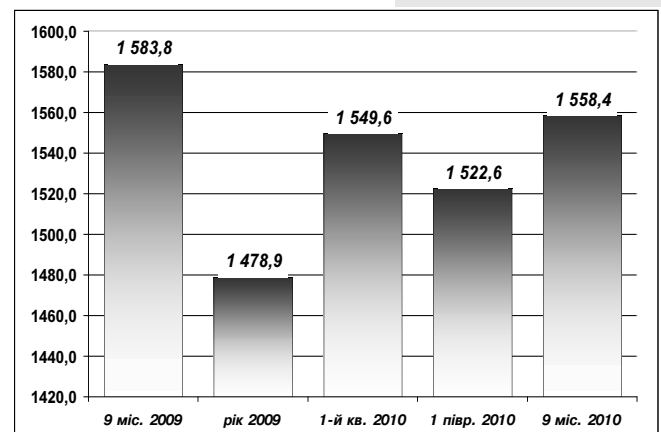
Таблиця 4. Структура операційних витрат кредитних спілок

Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Витрати на страхування кредитів та депозитів	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %
Зарплата	36,0 %	56,7 %	60,6 %	54,1 %	57,4 %	58,4 %	57,5 %
Офісні витрати	56,7 %	39,5 %	38,1 %	44,2 %	41,3 %	40,0 %	41,0 %
Витрати на формування спільних фінансових фондів	3,3 %	0,4 %	0,3 %	0,7 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %
Інші витрати	4,0 %	3,4 %	1,0 %	1,0 %	1,1 %	1,4 %	1,2 %

ЗВЕДЕНІ ДАНІ ПО ЧЛЕНАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

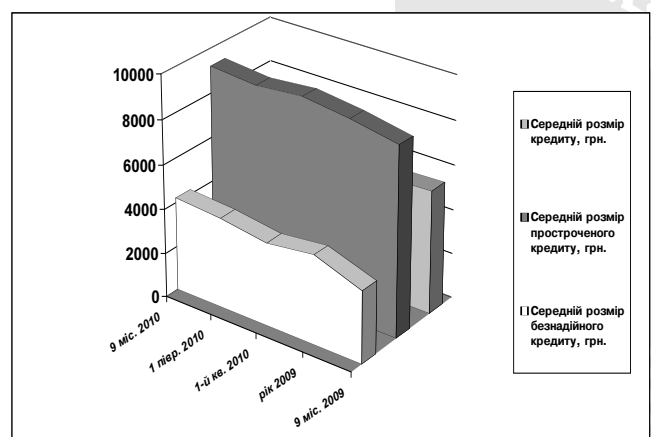
■ АКТИВИ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 21. Активи на одного члена спілки (грн.)

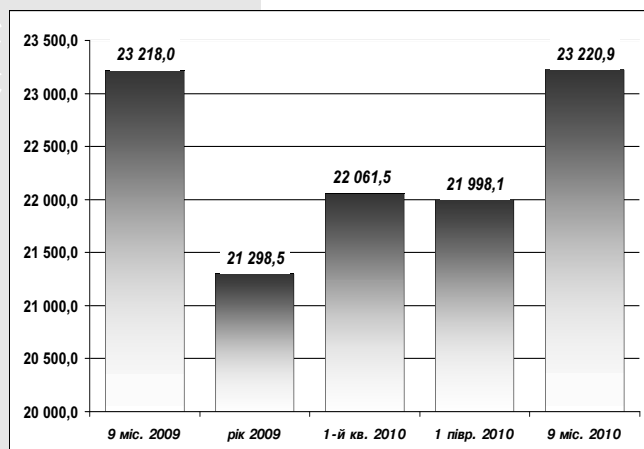
■ СЕРЕДНІ РОЗМІРИ КРЕДИТУ, ПРОСТРОЧЕНОГО КРЕДИТУ ТА БЕЗНАДІЙНОГО КРЕДИТУ

Діаграма 22. Середній розмір кредиту, середній розмір простроченого кредиту, середній розмір безнадійного кредиту (грн.)

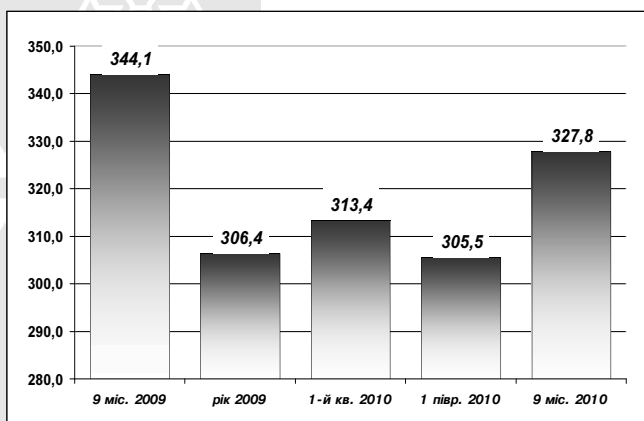
■ ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА

Діаграма 23. Заощадження на одного вкладника, грн.

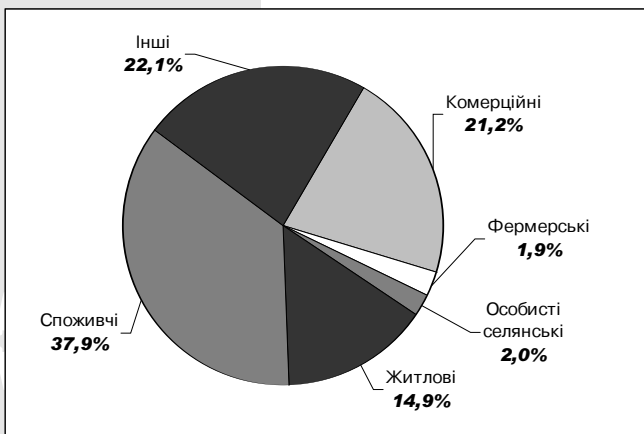
■ КАПІТАЛ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 25. Капітал на одного члена спілки (грн.)

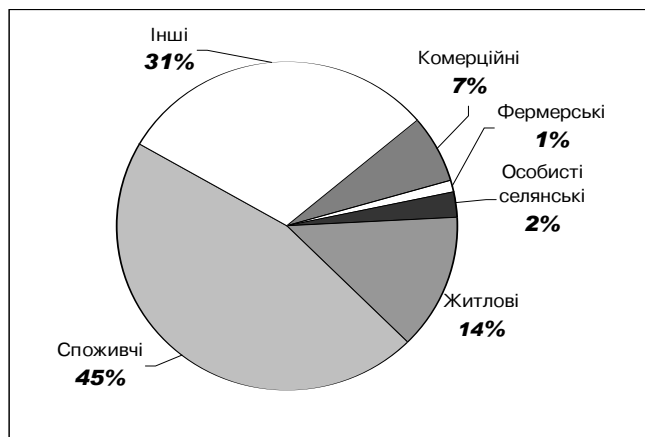
■ СТРУКТУРА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ

Діаграма 25. Структура кредитного портфеля за видами

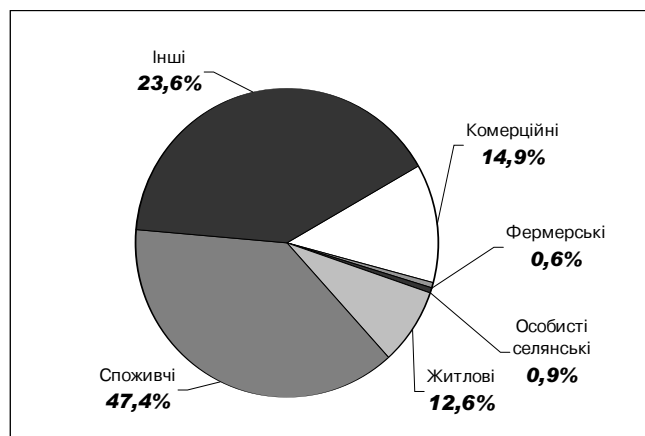
■ СТРУКТУРА ВИДАНИХ КРЕДИТІВ

Діаграма 26. Структура виданих кредитів

■ ДОХОДНІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ КРЕДИТІВ

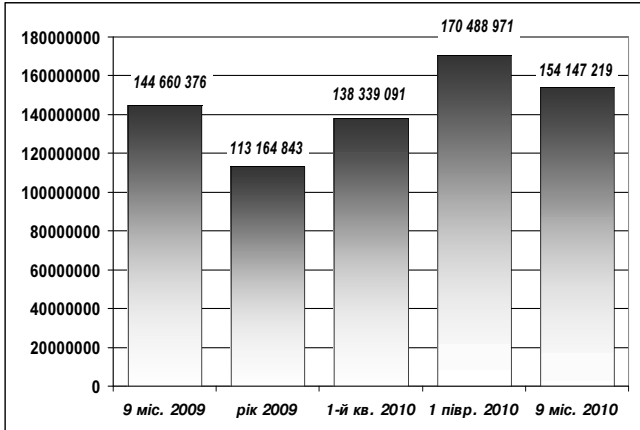
Діаграма 27. Доходність кредитного портфеля за видами кредитів

В цілому структура кредитного портфеля майже не змінилася, зросла частка кредитів на інші потреби та споживчих кредитів. Наведені діаграми свідчать про подальшу орієнтацію кредитних спілок на споживче кредитування. Саме споживчі кредити забезпечують спілкам 47,4 % доходності. Найнижчою доходністю характеризуються фермерські (0,6 % доходу від 1,9 % портфеля) та особисті селянські кредити (0,9 % доходу від 2,0 % портфеля).

Поквартальна динаміка видачі кредитів представлена наступною діаграмою:

Діаграма 28. Поквартальна динаміка видачі кредитів (грн.)

Дані вище наведеної діаграми свідчать про те, що у порівнянні з другим кварталом сума виданих кредитів зменшилась на 16 млн. гривень, але у порівнянні з аналогічним періодом минулого року збільшилась майже на 10 млн. грн. За останні 12 місяців найбільше кредитів було видано у другому кварталі 2010 року.

Наступна таблиця дає уявлення про річну динаміку видачі кредитів за цільовим призначенням. Дані представлені наростаючим підсумком з початку року.

На 1.10.2010 середній розмір кредитів, що видавався кредитними спілками - членами НАКСУ, складає 6 481 грн., у другому кварталі 2010 року - 6 588 грн. Структура виданих кредитів у третьому кварталі не змінилася. Найбільше за кількістю видано споживчих кредитів, а найменше - фермерських.

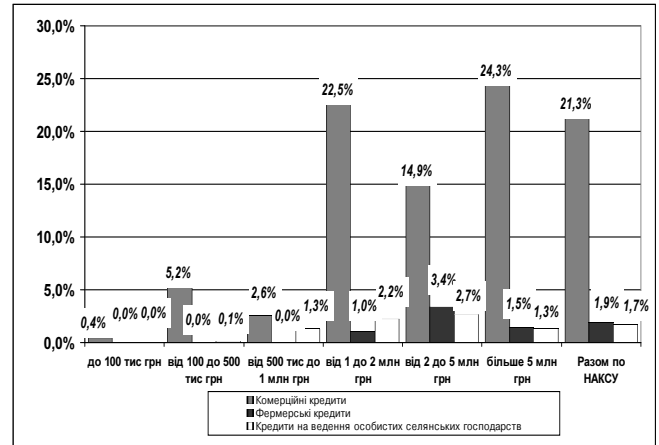
Загальна картина буде неповною, якщо не представити відсоток комерційних, фермерських та особистих селянських кредитів в кредитних портфелях спілок різних категорій:

Таблиця 5. Річна динаміка видачі кредитів за цільовим призначенням

	9 м.с. 2009	р.к. 2009	3 м.с. 2010	6 м.с. 2010	9 м.с. 2010
Надано кредитів	452 553 262	565 718 106	138 339 091	308 828 062	462 975 280
кількість	73 986	95 467	2 1430	46 877	71 431
Комерційні	42 545 832	50 930 805	8 414 372	22 570 268	30 917 897
кількість	1 957	2 494	446	964	1 434
Фермерські	7 683 182	7 928 028	2 646 220	4 582 635	5 074 061
кількість	389	365	88	156	182
Особисті	9 562 470	11 563 558	3 282 092	6 977 912	11 496 390
кількість	1 304	1 548	574	1 075	1 500
Житлові	55 299 591	72 406 276	19 855 509	41 454 953	63 709 631
кількість	10 734	13 582	2 638	5 568	8 429
Споживчі	191 068 255	239 837 112	56 542 546	128 890 436	210 403 084
кількість	41 802	52 955	12 091	27 354	42 149
Інші	146 393 934	183 052 327	47 568 351	104 351 857	141 374 217
кількість	17 800	24 523	5 593	11 760	17 737

В третьому кварталі 2010 року питома вага бізнес-кредитів в кредитному портфелі всіх кредитних спілок - членів НАКСУ складає 24,9 %, порівняно з другим кварталом цей показник зменшився на 1,2%. Найбільшою часткою бізнес-кредитів характеризуються кре-

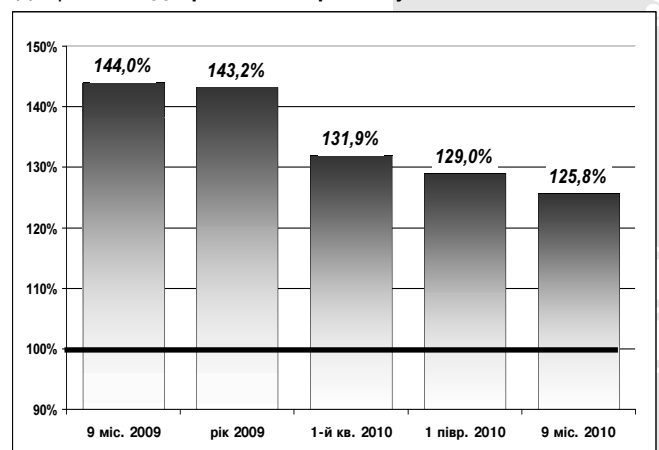
Діаграма 29. Структура кредитних портфелів кредитних спілок різних категорій

дитні портфелі кредитних спілок з активами більше 5 млн. грн. (27,1 %), а найменшою (0,41 %) - кредитні портфелі кредитних спілок з активами до 100 тис. грн. Найбільша питома вага кредитів, наданих на ведення фермерських господарств, - 3,4 %, а також на ведення особистих селянських господарств - 2,7 %, притаманна кредитним спілкам з активами від 2 до 5 млн. грн.

Співвідношення прострочених, неповернених та безнадійних кредитів, не покритих резервом забезпечення покриття втрат від неповернених позичок, до суми резервного капіталу (підпункт 3.1.1. "Положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості системи управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок", затвердженого розпорядженням Держфінпослуг № 7), представлене наступною діаграмою, нормативне значення показника відображене горизонтальною лінією на рівні 100 %.

Діаграма 30. Дотримання нормативу 3.1.1.

Аналізуючи представлену діаграму, на якій відображене дотримання кредитними спілками нормативу 3.1.1, можемо зробити висновок, що рівень порушення нормативу на 1.10.2010 продовжує зменшуватись, що є наслідком поліпшення фінансового стану кредитних спілок. Протягом року перевищення допустимого значення нормативу зменшилося з 44% до 25,8%.

Висновок

Отже, сумарні дані звітів свідчать про те, що зі 148 кредитних спілок системи НАКСУ 114 — прибуткові, а 34 мають збиток, тобто 77 % успішних кредитних спілок і 23 % — проблемних. Спробуємо окремо змалювати портрети кожної з категорій кредитних спілок.

Щодо збиткових кредитних спілок — вони підтверджують вислів класика: всі нещасливі сім'ї нещасливі по-своєму. Серед 34 проблемних спілок у чотирнадцяти збиток є меншим за суму резервного капіталу, тобто може бути перекритим за рішенням спостережної ради в кінці року. У двадцяти спілок проблеми більш суттєві, хоча критичними їх можна назвати лише у десяти з них. При цьому, більшість проблем в цих десяти спілках виникла ще до кризи, а криза лише винесла їх назовні, і причиною цих проблем стало саме нехтування кооперативними принципами керівниками кредитних спілок.

Загальні активи прибуткових кредитних спілок складають 500,5 млн. грн. — 72 % від загальних активів, а середні активи, відповідно, 4 390 тис. грн. — на 307 тис. грн. менше, ніж загальні середні активи. Членами цих спілок є 376,4 тис. осіб, або 84 % членства. З початку року їх активи зросли на 35 млн. грн., а кредитний портфель — на 28 млн. грн. і склав 469 млн. грн. (71 % від загального). При цьому, позичальниками успішних спілок є 89,6 тис. осіб — 90,1 % від загальної кількості. Зрозуміло, що цій категорії притаманна менша середня сума кредиту — 5 234 грн. Для порівняння: середня сума кредиту по системі в цілому складає 6 679 грн.

З початку року прибутковими спілками видано 67,1 тис. кредитів на загальну суму 433,8 млн. грн., що складає 94 % від кредитів, виданих кредитними спілками — членами НАКСУ як за сумою, так і за кількістю.

Цікаво, що якщо серед членів НАКСУ 21 спілка станом на 1 жовтня 2010 року не має жодного внеску (вкладу) на депозитні рахунки, 17 з них належать до категорії успішних спілок, при цьому чотири з сімнадцяти у 2010 році повністю перейшли на роботу з пайовими внесками в зв'язку з небажанням марно витратити час та кошти на багаторазову подачу документів у Держфінпослуг для отримання ліцензій.

Що ж до тих 97 спілок, які успішно працюють з внесками (вкладами) на депозитні рахунки, в них обслуговується 67 % від загальної кількості. З початку року сума внесків (вкладів) на депозитні рахунки, залучена цими спілками, складає 65,7 % від загальної суми.

З 97 вищезгаданих кредитних спілок у 32 спілок загальна сума внесків (вкладів) на депозитні рахунки зменшилася на 2 млн. грн. внаслідок багаторазового подання документів і неможливості своєчасно отримати ліцензії або небажання включатися до білячого колеса під назвою «переліцензування» і скорочення внаслідок цього портфеля вкладів.

Говорячи про успішні кредитні спілки, не можна оминати їх капіталізацію, оскільки саме капітал кредитної спілки завжди був і лишається першою лінією оборони в кредитних спілках. Протягом дев'яти місяців 2010 року капітал успішних кредитних спілок збільшився на 19,7 мільйона гривень (11,4 %). Важливо відмітити складові цього збільшення: якщо 10,1 мільйона гривень складає збільшення пайового капіталу, то збільшення капіталу за рахунок резервного капіталу та нерозподіленого доходу складає 9,6 мільйона гривень. При цьому, зростання резервного капіталу забезпечено цими спілками на рівні 7,3 мільйона гривень.

І останнє: лише третина з цих спілок знаходиться в обласних центрах, більшість працює в районних центрах, селищах або селищах міського типу — тобто саме там, де доступ до фінансових послуг для пересічного громадянина ускладнений.

Підсумовуючи наведену статистику, спробуємо намалювати портрет успішної кредитної спілки, яка вистояла кризу, забезпечувала і забезпечує своїм членам необхідні їм фінансові послуги. Це кредитна спілка, яка працює на ринку 7-10 років, при цьому працює на свою громаду. А такою громадою можуть бути як мешканці одного міста (району, містечка, області), так і працівники одного підприємства (військової частини, члени громадської організації, парафіяни церкви тощо). Кредитна спілка дещо зменшила за час кризи як обсяги видачі кредитів, так і їх середній розмір, але не зупиняла кредитування. Вона працює як з внесками (вкладами) своїх членів на депозитні рахунки, так і з пайовими внесками. Основні напрямки кредитування на сьогодні — не підприємницьке кредитування, а основне завдання кредитної спілки — забезпечити своїх членів необхідними їм фінансовими послугами та зберегти і примножити довірені їй кошти.

**Катерина Калустова, Віце-президент
Національної асоціації кредитних спілок
України з питань саморегульованості, Директор
фінансового департаменту НАКСУ**

ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК ЗА 9 МІСЯЦІВ 2010 РОКУ

Аналізуючи дані кредитних спілок - членів НАКСУ, ми зазвичай порівнюємо їх із загальними змінами, що відбуваються в кредитних спілках. На сайті Держфінпослуг поки що відсутня повна інформація про стан і розвиток системи кредитних

спілок за 9 місяців, проте з'явилися основні показники системи кредитних спілок, які наведені далі.

Для зручності порівняння таблицю доповнено інформацією щодо змін, які відбулися протягом третього кварталу 2010 року.

Основні показники системи кредитних спілок*

Показники	Період (наростаючим підсумком)			
	I кв. 2010	II кв. 2010	III кв. 2010	Зміни за III кв. 2010
Кількість зареєстрованих кредитних спілок (на кінець періоду)	728	700	679	-21
Включено до Державного реєстру (за квартал)	7	4	3	X
Виключено з Державного реєстру (за квартал)	34	32	24	X
Кількість членів КС, тис.осіб, з них	1 565,1	1 520,6	1 631,3	110,7
члени, які мають внески на депозитних рахунках	84,0	70,6	86,1	15,5
члени, які мають заборгованість за кредитами	351,1	336,7	362,2	25,5
Активи, млн. грн., з них	2 992,2	2 983,5	3 255,4	271,9
<i>продуктивні</i>	2 589,5	2 594,7	2 758,9	164,2
<i>непродуктивні</i>	402,7	388,8	496,5	107,7
Капітал, млн. грн.	651,2	954,4	673,4	-281,0
Дохід КС, млн. грн.	166,2	330,7	525,3	194,6
Витрати КС, млн. грн.	184,3	345,7	563,7	218,0
Нерозподілений дохід (непокритий збиток), млн. грн.	-453,3	-227,6	-558,4	-330,8
Кредити надані членам КС (залишок на кін. періоду), млн. грн.	2 817,2	2 743,2	3 083,8	340,6
Обсяг кредитів, наданих членам КС (за період), млн. грн.	456,8	995,1	1 592,8	597,7
Кількість кредитів, наданих членам КС (за період), одиниць	335 309	141 580	227 443	85 863
Внески членів КС на депозитні рахунки (залишок на кін. періоду), млн. грн.	1 936,2	1 662,3	2 134,9	473
Внески членів КС на депозитні рахунки (за період), млн. грн.	451,6	822,0	1 192,6	370,6
Заборгованість за неповерненими та простроченими кредитами (залишок на кін. періоду), млн. грн.	840,5	821,2	976,7	155,5

*У таблиці використано офіційну інформацію ДФП.

Виходячи з наведених на сайті Держфінпослуг даних за третій квартал 2010 року, незважаючи на зменшення кількості спілок на 21 спілку, активи кредитних спілок зросли майже на 272 млн. грн., а кількість членів - на 111 тис. осіб. Кредитний портфель кредитних спілок збільшився протягом кварталу на 340 млн. грн., а загальна сума виданих у цьому періоді кредитів склала майже 600 млн. грн. При цьому, на 155,5 млн. грн. зросла заборгованість за неповерненими та простроченими кредитами, питома вага яких у кредитному портфелі склала станом на 1 жовтня 2010 року 31,7 % (для порівняння: станом на 1 липня 2010 р. - 29,9 %).

Коментуючи даний звіт, змушені також констатувати те, що нам не зовсім зрозуміле зростання за третій квартал балансового збитку на 330,8 млн. грн. при тому, що загальні витрати за цей період перевищили доходи кредитних спілок на 23,4 млн. грн. Також викликає подив збільшення загальної суми внесків (вкладів) на депозитні рахунки за третій квартал на 473 млн. грн. за умови залучення протягом кварталу 370,6 млн. грн. вкладів, отже, навіть за умови, що протягом третього кварталу вкладникам не було повернено жодної копійки вкладів, лишається незрозумілим, звідки з'явилося 102 млн. грн.

НОВІ ГОРИЗОНТИ РОБОТИ З МІЖНАРОДНИМ БЮРО КРЕДИТНИХ ІСТОРІЙ

У 2010 році відбулося потужне зростання бази даних Міжнародного бюро кредитних історій та значно вдосконалені технології роботи з кредитною звітністю. Підтримка провідного європейського оператора на ринку кредитних рішень Кредитінфо ШУФА ГмбХ. (Creditinfo SCHUFA GmbH.) – акціонера та стратегічного партнера МБКІ - забезпечила значне підвищення ефективності МБКІ як інфраструктурного елементу українського кредитного ринку.

МБКІ репрезентує аспекти використання інформації бюро для аналізу кредитних ризиків, засновані на здійсненому комплексному статистичному аналізі власної бази даних.

Результати статистичного аналізу повною мірою ілюструють важливість та значимість взаємодії фінансово-кредитних установ з МБКІ на всіх етапах відносин «кредитор-позичальник».

Статистичний аналіз яскраво ілюструє, що використання інформації МБКІ дозволяє приймати більш обґрунтовані кредитні рішення:

На етапі видачі кредитів:

– зменшувати ризик асиметрії інформації щодо позичальників та включати інформацію з бюро у процеси та процедури оцінки їх кредитоспроможності (у тому числі в системи аплікаційного скорингу та у системи протидії шахрайству).

На етапі дії кредитних договорів:

– проводити моніторинг стану окремого позичальника та моніторинг всього кредитного портфеля, адекватно коригуючи співвідношення «ризик-дохід», швидко приймаючи відповідні рішення.

На етапі роботи із простроченою заборгованістю:

– впливати на боржників та здійснювати пріоритизацію колекторських зусиль за допомогою інформації з МБКІ, та на цій основі оптимізувати використання ресурсів колекторської діяльності.

Взаємодія з МБКІ підвищує ефективність роботи кредитної установи, зменшуючи кредитні ризики та збільшуючи доходність: факт, обґрунтований даними українського ринку.

Загальні статистичні факти:

На кінець листопада 2010 року в базі даних МБКІ представлені кредитні історії 5,5 млн. суб'єктів. Показник результативності пошуку (Hit Rate) складає 35-40% та залежить від регіонів діяльності конкретної фінансово-кредитної установи та видів її кредитних продуктів. Тривалість кредитних історій позичальників в базі даних МБКІ (представлено на діаграмі нижче) забезпечує адекватну оцінку платіжної поведінки та платіжної дисципліни позичальника в часі.

ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ АСИМЕТРІЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ОСНОВІ ДАНИХ МБКІ: СТАТИСТИЧНИЙ ПІДХІД

Запити до МБКІ дозволяють ідентифікувати позичальників як перспективних чи, навпаки, потенційно проблемних: 20,81% суб'єктів бази даних МБКІ мають негативні аспекти у своїх кредитних історіях. 58% із цих суб'єктів мали проблеми з обслуговуванням взятих кредитів у минулому, а 49% - мають поточну заборгованість, 7% мали заборгованість раніше та мають її зараз. **Використання цієї інформації дозволяє фінансово-кредитній установі прийняти зважене кредитне рішення щодо конкретного позичальника: деяким відмовити у кредиті, іншим**

більш точно встановити кредитний ліміт, а позичальникам з бездоганною кредитною історією - запропонувати додаткові кредитні продукти та послуги.

Надзвичайно корисною в процесі роботи з існуючим та потенційним позичальником є інформація про поточний рівень його сукупної заборгованості. МБКІ надає таку інформацію у відповідних кредитних звітах – як по сумах, так і в розрізі кількості пропущених платежів. Сукупний розподіл позичальників із простроченою заборгованістю по всій базі даних МБКІ для вказаних параметрів у листопаді 2010 року виглядає так:

ПЕРЕВАГИ РОБОТИ З МБКІ: СТАТИСТИЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ

МБКІ, акумулюючи інформацію з диверсифікованих джерел, має можливість надавати унікальну інформацію для систем кредитного ризик-менеджменту учасників ринку:

- інформацію про кредитну активність позичальника, виражену у сукупній кількості закритих та діючих кредитів у даного суб'єкта, а також представлену загальною сумою кредитів;

- інформацію про кількість прострочених платежів та суму простроченої заборгованості на поточний момент;

- інформацію про сукупне кредитне навантаження та величину щомісячних платежів;

- інформацію щодо кількості запитів до МБКІ стосовно суб'єкта за останній період.

Статистичний аналіз даних МБКІ виявив важливу специфічну закономірність між рівнем ризику позичальника та сукупною кількістю кредитів в його кредитній історії. Сутність закономірності полягає у збільшенні ризику при зростанні кількості кредитів в історії. Саме бюро кредитних історій дозволяє надати відповідну інформацію стосовно кількості кредитів в історії. Діаграма ілюструє розподіл суб'єктів кредитних історій в базі даних бюро за сукупною кількістю кредитів в кредитній історії.

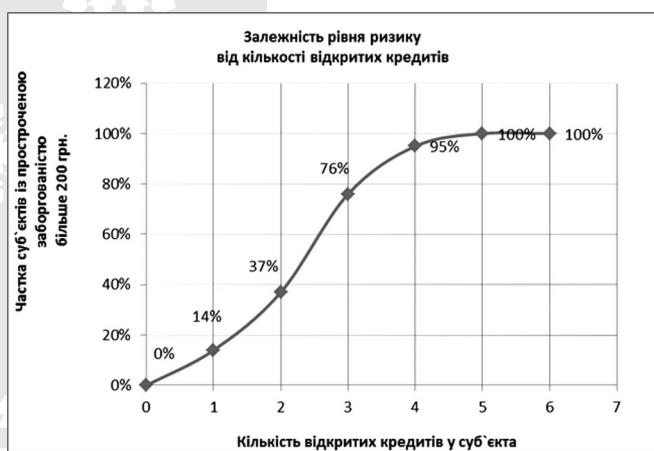
Виявлені статистичні факти вказують на виключну важливість мати максимально повну інформацію про кількість кредитів у даного позичальника. Постачальником такої інформації для систем кредитного ризик-менеджменту є саме бюро кредитних історій. Як можна побачити з діаграми, близько 40% суб'єктів кредитних історій в базі даних МБКІ мають більше двох записів в кредитній історії, а максимальною кількістю є 18 кредитів в історії одного суб'єкта.

Надзвичайно актуальною є інформація про

діючі кредити у суб'єкта. Статистичний аналіз показує стрімке зростання ймовірності виникнення прострочення із зростанням їх кількості. Критичним є перехід від 2 до 3 кредитів: при відкритті суб'єктом третього кредиту ймовірність прострочення зростає зразу на 39%, до 76%. Статистика показує, що ймовірність виникнення проблем з обслуговуванням кредитів у суб'єктів з чотирма та більше відкритими кредитами майже дорівнює 100%.

Даний статистичний факт може бути вельми ефективно імплементований в апікаційний скоринг.

Статистичний аналіз показав приблизно

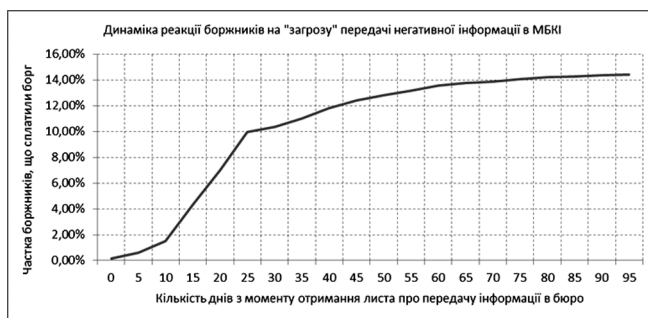
двократне зростання середнього рівня простроченої заборгованості у суб'єктів при відкритті ними кожного наступного кредиту. Дізнатися про такі факти можна саме за допомогою МБКІ. Встановлені статистичні закономірності

між кількістю відкритих кредитів та ризиком можуть бути ефективно імплементовані як в правила та процедури видачі кредитів, так і в системи моніторингу ризику та доходу всього портфеля і окремих його сегментів. Розумним також є використання наведених закономір-

ностей при розбудові та оптимізації колекторських стратегій. Зокрема, на цій основі може бути здійснена пріоритизація зусиль софт-колекшн та пріоритизація хард-колекшн: суб'єкти з невеликою та недавньою простроченою заборгованістю повертатимуть кредити в середньому краще.

Спеціальний статистичний аналіз щодо ролі МБКІ на етапі роботи з простроченою заборгованістю показав: «загроза» передачі негативної інформації в бюро кредитних історій з перспективою обмеження на кредитування протягом наступних 10 років є вагомим фактором впливу. 14,4% боржників відреагували на подібну «загрозу» і повернули борг. Динаміка реакції боржників в цьому дослідженні зображена на графіку:

* Дані дослідження МБКІ та Партнера МБКІ.

КОНТАКТИ

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ
ТОВАРИСТВО
«МІЖНАРОДНЕ БЮРО КРЕДИТНИХ
ІСТОРИЙ (МБКІ)»

Проспект Перемоги 65, офіс 306
м. Київ, 03062, Україна
Тел. /факс +380 44 422 51 85
<http://credithistory.com.ua>
info@ibch.info

ВЗАЄМНЕ КРЕДИТУВАННЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Післякризовий період практично для всіх спілок характеризується більш обережним ставленням до позичальників і саме для цього періоду характерне суттєве розшарування кредитних спілок: одні потерпають від надлишкової ліквідності, а інші — від браку коштів на кредитування. У цей період знову стає актуальним взаємне кредитування кредитних спілок. Ні в якому разі не бажаючи ані зупинити когось, ані, тим більше, підштовхнути до цього, хочу звернути увагу на підзабуті під час кризи необхідні передумови та відображення у обліку та звітності такого взаємокредитування.

Право на надання кредитів іншим кредитним спілкам передбачене абзацом восьмим пункту 1 статті 21 Закону України «Про кредитні спілки», яким напяму передбачено, що:

«1. Кредитна спілка відповідно до свого статуту: ...надає кредити іншим кредитним спілкам, якщо інше не встановлено рішенням Уповноваженого органу».

Відповідно, підпункт «є» пункту 5.1. статуту кредитної спілки містить наступну норму: «є) надає кредити іншим кредитним спілкам, якщо інше не встановлено рішенням Держфінпослуг».

Порядок та умови надання кредитів іншим кредитним спілкам, а також відповідні примірні договори повинні бути складовою «Положення про фінансову послугу». Таку вимогу встановлено розпорядженням Держфінпослуг від 11 листопада 2003 року № 116 (зі змінами) «Про затвердження Переліку внутрішніх положень та процедур кредитної спілки», відповідно до підпункту 1.4. якого Положення про фінансові послуги повинно містити вичерпний перелік фінансових послуг, що надаються кредитною спілкою. Крім того, і до кредитної спілки, яка бажає надати кредит іншій кредитній спілці, і до кредитної спілки, яка бажає отримати такий кредит, пунктом 8.5. «Положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості системи управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних

спілок», затвердженого розпорядженням Держфінпослуг від 16 січня 2004 р. № 7 (зі змінами та доповненнями), встановлюються фінансові вимоги, а саме: «8.5. Кредитна спілка має право надавати кредити кредитним спілкам та отримувати кредити від кредитних спілок за умови дотримання вимог щодо нормативів достатності капіталу та платоспроможності».

Отже, підсумовуючи наведене вище, можна констатувати, що кредитна спілка, яка бажає видати кредит іншій кредитній спілці, повинна:

- мати відповідну норму в статуті;
- мати відповідний розділ у Положенні про фінансові послуги;
- мати співвідношення капіталу до зобов'язань не менше ніж 10 %;
- мати значення коефіцієнта платоспроможності не нижче 7 %, якщо це спілка, яка належить до другої групи режимів регулювання, і не нижче 8 % — якщо до першої.

Необхідно також пам'ятати, що видача кредитів іншим кредитним спілкам не покращує для кредитної спілки значення нормативу 3.1.4, яким встановлюється мінімально допустиме співвідношення між сумою кредитів, виданим членам кредитної спілки, та загальним розміром її активів. Отже, у випадку невиконання цього нормативу, покращити його можна виключно шляхом надання кредитів своїм членам або шляхом зменшення загальної суми активів — повернути вкладникам вклади або додаткові паї йові внески.

Щодо кредитної спілки, яка бажає отримати кредит від іншої кредитної спілки, то до неї нормативно встановлені більш жорсткі вимоги.

Право кредитної спілки залучати на договірних засадах кошти інших установ і організацій напяму передбачено абзацом 7 пункту 1 вищезгаданої статті 21 Закону України «Про кредитні спілки»: «залучає на договірних умовах кредити банків, кредити об'єднаної кредитної спілки, кошти інших установ та організацій виключно для надання кредитів своїм членам, якщо інше не встановлено рішенням Уповноваженого органу. Загальна сума залучених коштів, у тому числі кредитів, не може перевищувати 50 відсотків вартості загальних зобов'язань та капіталу кредитної спілки на момент залучення».

У даному випадку сама норма Закону містить дві додаткових обмежувальних норми: обмеження максимальної суми залучених коштів і цільового спрямування залучених коштів.

Порядок використання коштів, залучених кредитними спілками на договірних засадах, визначено розпорядженням Держфінпослуг від 2 серпня 2005 року № 4404 «Щодо визначення мети залучення кредитними спілками на договірних умовах кредитів банків, кредитів об'єднаної кредитної спілки, грошових коштів інших установ та організацій», у першому пункті якого міститься заборона на використання кредитів, отриманих від інших кредитних спілок на будь-які цілі, крім кредитування своїх членів.

Порядок використання коштів, залучених на договірних засадах на видачу кредитів членам кредитної спілки, регулюється «Ліцензійними умовами провадження діяльності кредитних спілок з надання фінансових послуг», затвердженими розпорядженням Держфінпослуг від 2 грудня 2003 року № 146 (зі змінами), абзацом третім підпункту 1.2. якого встановлено:

«Для надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів (кредитів банків, коштів інших установ та організацій) кредитна спілка зобов'язана отримати ліцензію на здійснення діяльності кредитної спілки з надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів, крім внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки».

Отже, підсумовуючи наведене вище, можна констатувати, що кредитна спілка, яка бажає отримати кредит від іншої кредитної спілки, повинна:

- мати відповідну норму в статуті;
- мати ліцензію на здійснення діяльності кредитної спілки з надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів, крім внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки;
- мати співвідношення капіталу до зобов'язань не менше ніж 10 %;
- мати значення коефіцієнта платоспроможності не нижче 7 %, якщо це спілка, яка належить до другої групи режимів регулювання, і не нижче 8 % — якщо до першої;
- отримувати кредит не більше ніж 50 % від активів на дату залучення.

Зрозуміло, що, отримавши такий кредит, кредитна спілка повинна використати його **виключно на видачу кредитів своїм членам**.

Наведені вище вимоги щодо наявності ліцен-

зії на здійснення діяльності кредитної спілки з надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів, крім внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки, не стосуються випадків отримання кредитною спілкою кредиту від об'єднаної кредитної спілки, членом якої є кредитна спілка.

Бухгалтерський облік і відображення у звітності сум виданих і отриманих кредитів

Під час відображення як операцій, пов'язаних з видачею кредитів іншим кредитним спілкам, так і операцій, пов'язаних з отриманням кредитів від інших кредитних спілок, у бухгалтерському обліку кредитним спілкам необхідно керуватися «Методичними рекомендаціями щодо ведення бухгалтерського обліку кредитною спілкою та об'єднаною кредитною спілкою», затвердженими розпорядженням Держфінпослуг від 18.12.2003 р. № 171. Таким чином, кредитна спілка, яка надає кредит, обліковує суму наданого кредиту в складі поточних фінансових інвестицій по рахунку 352-1. Операція видачі кредиту описується проведенням:

Д-т 352-1 К-т 311,

а операція повернення його, відповідно, проведенням:

Д-т 311 К-т 352-1.

Розрахунки за нарахованими процентами за кредитами, наданими іншим кредитним спілкам, відповідно до вищезгаданих Методичних рекомендацій, обліковуються по рахунку 373-2. При цьому, операція нарахування процентів за виданим іншій кредитній спілці кредитом описується проведенням:

Д-т 373-2 К-т 719,

а операція виплати процентів, відповідно, проведенням:

Д-т 311 К-т 373-2.

Для відображення в бухгалтерському обліку кредитів іншим кредитним спілкам Методичними рекомендаціями передбачені рахунки лише в складі поточних фінансових інвестицій аналогічно тому, як кредити членам кредитної спілки обліковуються в складі поточної дебіторської заборгованості незалежно від строку, на який їх видано.

Зовсім по-іншому відображається заборгованість за отриманими від інших кредитних спілок кредитами.

В залежності від строку отримання кредиту від іншої кредитної спілки заборгованість за отриманим кредитом обліковується або в складі довгострокової кредиторської заборгованості (по рахунку 505-1), якщо строк дії договору складає понад 12 місяців, або в складі поточної кредиторської заборгованості по рахунку 687-1. Таким чином, операція отримання довгострокового кредиту від іншої кредитної спілки описується проведенням:

Д-т 311 К-т 505-1,

а повернення його — проведенням:

Д-т 505-1 К-т 311.

При цьому, необхідно пам'ятати, що на дату балансу, на яку до закінчення строку дії договору залишається менше 12 місяців, відповідно до Положення/стандарту бухгалтерського обліку № 11, «Зобов'язання» робиться переведенням залишку заборгованості за кредитом до складу поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями, яке відображається проведенням:

Д-т 505-1 К-т 611-2

і подальше повернення основної суми кредиту відображається проведенням:

Д-т 611-2 К-т 311.

Щодо кредитів, отриманих на строк, менше 12 місяців, їх отримання відображається проведенням:

Д-т 311 К-т 687-1,

а повернення таких кредитів — проведенням:

Д-т 687-1 К-т 311.

Незалежно від того, на який строк отримано кредит, нарахування та сплата процентів за ним відображається відповідно проведенням:

Д-т 853-1 К-т 684-2 (нарахування);

Д-т 684-2 К-т 311 (сплата).

Відображення розрахунків за кредитами, як виданими кредитним спілкам, так і отриманими кредитними спілками, у спеціалізованій звітності кредитних спілок відображається відповідно до «Порядку складання та подання звітності кредитними спілками та об'єднаними кредитними спілками до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України», затвердженого розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 25.12.2003 р. № 177.

Кредитна спілка, яка видала кредит, відображає факт видачі кредиту по графі 4 рядку 030 додатку 2. При цьому, залишок за кредитами, ви-

даними іншим кредитним спілкам, відображений по графі 6 цього рядку, проставляється по графі 4 рядку 020 додатку 3.

Сума доходу, **нарахованого** за користування кредитом, відображається кредитною спілкою, яка видала кредит, по графі 4 рядку 040 додатку 2.

Сума фактично **отриманого** доходу відображається по графі 5 рядку 040 додатку 2 з одночасним відображенням по рядку 020 додатку 4 в складі процентних доходів. Процес повернення виданого кредиту відображається кредитною спілкою-донором по графі 5 рядку 030 додатку 2.

Для кредитної спілки — отримувача кредиту відображення розрахунків за отриманим від іншої спілки кредитом ускладнюється наявністю в складі звітності спеціальної форми для відображення розрахунків за коштами, залученими на договірних умовах від юридичних осіб — додатку 7.

Процес отримання кредиту від іншої кредитної спілки відображається по графі 4 рядку 141 додатку 2. Залишок кредиту в складі інших платних зобов'язань перед юридичними особами проставляється по графі 4 рядку 180 додатку 3. При цьому, у додатку 3 не передбачено розбивки зобов'язань за строками, тому і довгострокові кредити, і кредити, отримані на строк менше 12 місяців, проставляються по цьому рядку.

Сума нарахованих процентних витрат за користування кредитом відображається у складі процентних витрат по рядку 140 додатку 4 з одночасним відображенням в складі графі 4 рядку 152 додатку 2. Сплата процентів за користування кредитом відображається в складі графі 5 рядку 152 додатку 2, а в складі графі 6 рядку 152 додатку 2 відображається залишок несплачених процентів, який переноситься до складу графі 4 рядку 230 додатку 3.

При цьому, ця сума входить також як складовою до графі 4 рядку 231 додатку 3.

На особливу увагу заслуговує внесення даних до додатку 7 «Звітні дані про залучені кошти від юридичних осіб».

Незважаючи на те, що у самій формі зазначається, що вона подається за звітний період — I квартал, I півріччя, 9 місяців, рік — дані, що вносяться до цієї форми, повинні відображати не суми залучених протягом звітного періоду коштів, а залишок залучених коштів на кінець звітного періоду. Вимога щодо відображення в додатку 7 **саме залишків залучених коштів** впливає з абзацу четвертого пункту 3.7. «Порядку складання та подання звітності кредитними спілками та об'єднаними кредитними спілками

до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України» № 177, яким визначено: «Сума даних за графами 3-10 рядка 050 додатку 7 повинні відповідати сумі даних графі 4 рядків 180 та 210 додатку 3».

Другим важливим моментом заповнення даних у додатку 7 є необхідність відображення залучених коштів за термінами залучення. Отже, кредити, залучені від кредитних спілок на строк понад 12 місяців, повинні відображатися окремо від тих, які залучені на строк менше 12 місяців.

Третє, на чому необхідно наголосити, як вже вказувалося на початку цієї статті, на відміну від залучення коштів від інших юридичних осіб, кредитні спілки можуть залучати кошти кредитних спілок **виключно на кредитування своїх членів** і, відповідно, у рядках 20, 30, 40 по графах 3, 4 дані **проставлятися не повинні**.

І, насамкінець, кілька застережень. Кредиту, що видається іншій кредитній спілці, кредитна спілка-донор повинна приділяти не меншу, а, можливо, і більшу увагу, ніж кредиту, що видається фізичній особі — позичальнику. Абсолютно неприпустимим є видача кредиту кредитній

спілці, орієнтуючись на розмір її активів чи добрі стосунки з Головою правління.

Плануючи видати кредит, непогано з'ясувати щонайменше, на яку суму видала кредитів спілка-боржник за останній місяць та яка середньомісячна сума повернення за кредитами у цієї спілки за останні три місяці.

Ні в якому разі не можна видавати кредит з поверненням основної суми в кінці строку дії договору, а щомісячне планове повернення основної суми кредиту не повинно перевищувати 30 % від середньомісячної суми повернення кредитів, отриманих кредитною спілкою-позичальником за останні 3 місяці, так само як і загальна сума кредиту, що видається, не повинна перевищувати 30 % від суми кредитів, виданих кредитною спілкою-позичальником за останній місяць.

Крім того, встановлюючи кредитні відносини з іншою кредитною спілкою, необхідно пам'ятати про фінансовий моніторинг.

Катерина Калустова,
Директор фінансового департаменту НАКСУ,
Віце-президент з питань саморегулювання

УЗАГАЛЬНЕННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ З КРЕДИТНИХ ПРАВОВІДНОСИН

До вашої уваги пропонуємо витяг з узагальнення судової практики Верховного суду України від 07.10.2010 року щодо розгляду цивільних справ, які виникали з кредитних правовідносин за період 2009–2010 рр. Проаналізувавши положення вказаного узагальнення судової практики, вважаємо, що деякі моменти будуть цікаві для діяльності кредитних спілок у сфері судових спорів, що виникають з кредитних правовідносин.

Звертаємо увагу на те, що у статті наведено лише витяги з практики, узагальненої Верховним судом України, щодо судових рішень зі спорів, сторонами в яких були банки. Але предмет спору є загальним як для банківських установ, так і для кредитних спілок.

Аналіз судової практики справ з кредитних правовідносин свідчить про те, що найпоширені-

шими в 2009–2010 роках були спори щодо укладення, виконання та розірвання кредитних договорів. Зокрема, це були вимоги кредитора про стягнення боргу за кредитним договором, а також відсотків за користування кредитом та відповідних штрафних санкцій за невиконання (несвоєчасне) виконання кредитного договору. Основними причинами виникнення таких спорів є наслідки порушення договору позичальниками у частині виконання зобов'язання належним чином і в установленій строк відповідно до умов договору. Майже в усіх випадках ця обставина, зокрема, пов'язана з відсутністю коштів, а також іншого майна у позичальника для виконання умов кредитного договору, а також зі збільшенням банком відсоткової ставки за кредитними договорами в односторонньому порядку.

Однією з істотних умов кредитного договору, яка має бути чітко виписана в договорі та на яку суд повинен звертати увагу, є сплата відсотків на грошову суму, отриману в кредит. **Відсотки, сплачувані позичальником за користування**

кредитом, за своїм характером є встановленою договором платою за користування грошовими коштами, а не неустойкою, яка є не тільки способом забезпечення виконання зобов'язань, а також і однією з форм цивільно-правової відповідальності.

При розгляді спорів щодо зміни або розірвання кредитного договору у зв'язку із **істотною зміною обставин**, що передбачено статтею 652 ЦКУ, суд має мати на увазі, що позичальнику необхідно довести наступне:

1. При зміні договору посилення на істотну зміну обставин можливе лише у тому разі, коли сторони при укладенні договору визначили такі обставини, як істотні.

2. Обставини, якими сторони керувалися при укладенні договору, у чому саме вони змінилися і чому зміна обставин є істотною. Вимагаючи розірвання договору на цій підставі, позивач, з урахуванням положень процесуального законодавства щодо обов'язку доказування, повинен довести, зокрема, впевненість сторін у момент укладення договору в тому, що така зміна обставин не настане.

3. Одночасна наявність чотирьох умов, перелічених у частині 2 статті 652 ЦК, у розрізі конкретної ситуації, акцентуючи, яким чином виконання договору порушує співвідношення майнових інтересів сторін і позбавляє заінтересовану сторону того, на що вона розраховувала при укладенні договору.

4. Враховуючи те, що за істотної зміни обставин зміна договору за рішенням суду допускається **у виняткових випадках** (частина 4 статті 652 ЦК), необхідно також довести наявність однієї з двох умов: 1) розірвання договору повинно суперечити суспільним інтересам або 2) може потягнути для сторін (чи однієї з них) шкоду, яка значно перевищує затрати, необхідні для виконання договору на умовах, змінених судом.

У будь-якому випадку суд має мати на увазі, що поняття «істотна зміна обставин» є оціночною категорією. Законодавець у пункті 2 частини 1 статті 651 ЦК України дає визначення цього поняття, вказуючи на те, що зміна обставин є істотною, якщо вони змінилися настільки, що, якби сторони могли це передбачити, вони не уклали б договір або уклали б його на інших умовах.

Зокрема, апеляційним судом м. Києва рішенням від 3 листопада 2009 року у справі № 22-9304/09 було скасовано рішення Голосіївського районного суду м. Києва від 17 серпня 2009 року за позовом Релея Б. В. до АКБ «Укрсоцбанк» про

зміну умов договору кредиту у зв'язку зі зміною істотних умов.

Апеляційний суд зазначив, що саме по собі зменшення прибутків позивача не є обставинами, які можна віднести до форс-мажорних, а світова фінансова криза є явищем, яке не відноситься до обставин непереборної сили, що позбавляють позивача виконувати умови укладеного договору. Крім того, позивачем не доведено, що зміна умов договору викликана наявністю ідеальної сукупності всіх обставин, передбачених частиною 2 статті 652 ЦК України, що є обов'язковою умовою для вирішення питання про зміну умов договору. Висновок Київської Торгово-промислової палати від 10 червня 2009 року свідчить лише про те, що у позивача є право на зміну умов кредитного договору і не свідчить про наявність всіх умов, необхідних для такої зміни.

Що стосується позовних вимог **про дострокове стягнення кредиту**, відповідно до частини 2 статті 1050, частини 2 статті 1054 ЦК України або про звернення стягнення на заставлене майно, то судами допускається інша помилка, а саме вказані вимоги нерідко ототожнюються з розірванням кредитного договору.

Так, у справі № 2-347/2009 року ВАТ «Банк інвестицій та заощаджень» звернулося з позовом до Савшак Р. М. про звернення стягнення заборгованості за кредитним договором у зв'язку з невиконанням боржником зобов'язань. Веселинівський районний суд Миколаївської області рішенням від 28 вересня 2009 року позов задовольнив, однак у резолютивній частині рішення, крім стягнення заборгованості, ухвалив також достроково розірвати кредитний договір (при відсутності такої вимоги).

Статтею 651 ЦК передбачені підстави для зміни або розірвання договору. У судовому порядку ці питання вирішуються, якщо сторонами договору не досягнуто згоди і одна із зацікавлених сторін звернулася з вимогою до суду з двох підстав: істотне порушення договору другою стороною; інші випадки, встановлені договором або законом (частина 2 статті 651 ЦК України). Натомість, частина 3 статті 651 ЦК України зазначає, що і без звернення до суду договір вважається розірваним або зміненим у силу самого факту односторонньої відмови від договору у повному обсязі чи частково (якщо таке право передбачене договором або законом).

Виходячи з характеру правовідносин сторін, які регулюються параграфом 2 глави 71 ЦК України (Кредит), змісту норм статей 598–599 та

статті 653 ЦК України, **судам треба звертати увагу на те, що законодавець розрізняє поняття «розірвання договору», з одного боку, і «припинення зобов'язання/договору». Зазначені поняття не є тотожними через відмінні підстави їх виникнення та юридичні наслідки, які породжені цими правовими явищами. Розірвання договору треба розглядати як один із видів припинення договору.**

Таким чином, з урахуванням зазначених правових норм, за загальним правилом, розірвання договору припиняє його дію на майбутнє і не скасовує сам факт укладення і дії договору включно до моменту його розірвання, а також зберігає в дії окремі його умови щодо зобов'язань сторін, спеціально передбачені для застосування на випадок порушення зобов'язань і після розірвання договору, виходячи з характеру цього договору, за яким кредитор повністю виконав умови договору до його розірвання.

До наведеного вище треба додати, що, відповідно до положень статті 11 ЦПК України, суд розглядає цивільні справи в межах заявлених позовних вимог. Вийти за межі позовних вимог суд має право лише у випадках, прямо передбачених законом, і з дотриманням загальних засад цивільного судочинства. Так, деякі суди розривають кредитні договори у справах за позовами банків та інших фінансових установ про дострокове повернення всіх сум за кредитним договором, хоча позивачі такої вимоги не заявляли.

Ухвалою апеляційного суду Черкаської області від 10 грудня 2009 року залишено без змін заочне рішення Золотоніського міськрайонного суду від 16 вересня 2009 року, яким частково задоволено позов ВАТ КБ «Надра» до Матвеевої Н. С., Кочержинського Г. О. про дострокове стягнення заборгованості за кредитним договором. Судом стягнуто з боржника за кредитним договором та поручителя солідарно на користь банку 16242 грн. 26 коп. заборгованості за кредитним договором, виходячи з розміру боргу на час звернення банку до суду.

Відмовляючи банку в стягненні суми кредиту в повному обсязі, суди послалися на те, що вимоги статті 1050 ЦК України про право позикодавця вимагати дострокового повернення частини позики, що залишилася, та сплати відсотків у разі прострочення позичальником повернення чергової частини позики, не можуть бути застосовані, оскільки стягнення всієї суми боргу достроково може мати місце лише в разі, коли сторона, що ставить питання про дострокове повернення всієї су-

ми боргу, заявить вимоги про розірвання договору, що передбачено частиною 2 статті 651 ЦК України, а банк таких вимог не заявляє.

Аналогічні судові рішення ухвалювались в інших справах у багатьох областях.

Необхідно зазначити, що дострокове присудження до виконання основного зобов'язання в натурі не тягне його припинення з дня набрання законної сили рішенням суду і не виключає стягнення відсотків, пені і збитків та інших штрафних санкцій, передбачених угодою, до дня фактичного задоволення (повного розрахунку).

Звернення до суду з вимогою про дострокове повернення всіх сум за кредитним договором у зв'язку з порушенням умов договору, згідно з частиною 2 статті 1050 ЦК України, не означає односторонньої відмови від договору, а є наслідком невиконання чи неналежного виконання боржником своїх договірних зобов'язань. Це спосіб цивільно-правової відповідальності боржника. У подальшому при невиконанні рішення суду у кредитора виникає право стягувати суми, передбачені частиною 2 статті 625 ЦК України, оскільки зобов'язальні правовідносини не припинилися. У статті 599 ЦК України зазначено, що зобов'язання припиняються його виконанням, проведеним належним чином (а не в силу ухвалення рішення суду).

Треба зазначити, що наявність виконавчого напису за відсутності реального виконання боржником свого зобов'язання (вільного чи примусового) не свідчить про припинення договірних правовідносин сторін. Тобто саме по собі вчинення виконавчого напису, виконання якого не здійснено вчасно, не припиняє зобов'язальних правовідносин сторін договору й не звільняє боржника від відповідальності за невиконання ним грошового зобов'язання та не позбавляє кредитора права на отримання відсотків за користування кредитом і пеню за несвоєчасну сплату кредиту.

Зокрема, на цій підставі Верховний Суд України ухвалою від 4 листопада 2009 року у справі № 6-9224св/09 задовольнив касаційну скаргу ЗАТ КБ «Приватбанк» до Мельниченко І.М., рішення апеляційного суду Дніпропетровської області від 27 січня 2009 року скасував та залишив в силі рішення Ленінського районного суду м. Дніпропетровська від 17 листопада 2008 року, зазначивши, що вчинення виконавчого напису нотаріусом не є підставою для відмови у захисті права позивача на отримання відсотків за користування кредитом та пені за несвоєчасну сплату кредиту, так

як виконавчий напис не виконано.

Поряд із вимогами про стягнення заборгованості банки та інші фінансові установи у деяких випадках заявляли вимоги і **про розірвання кредитних договорів**. У переважній більшості суди задовольняли такі вимоги.

Однак *Ленінський районний суд м. Кіровограда у справі № 2-533/9, визнавши обґрунтованими вимоги ТОВ «Укрпромбанк» про дострокове стягнення з Логвиненка В. І. заборгованості за кредитним договором, відмовив у вимозі про його дострокове розірвання, зазначивши, що позивач не довів передбачених статтею 651 ЦК України підстав: істотного порушення позичальником договору, наявності шкоди.*

Уявляється правильною практика судів щодо розірвання кредитних договорів у тому випадку, коли фінансовою установою одночасно ставиться питання про розірвання кредитного договору та про стягнення сум заборгованості за вказаним кредитним договором.

Коли ж фінансовою установою ставиться питання лише про стягнення сум заборгованості за кредитним договором, то правильним є задоволення позову в межах заявлених позовних вимог, відповідно до вимог статті 11 ЦПК України, лише щодо стягнення сум заборгованості.

Є непоодинокі випадки ухвалення судами рішень без з'ясування обставин щодо невиконання чи неналежного виконання боржником зобов'язань за кредитним договором. У таких справах самі позовні заяви не містять таких даних, а лише констатують факт наявності розміру всієї суми непогашеного кредиту (*наприклад, справи №№ 2-337, 2-102, 2-340 Устинівського районного суду Кіровоградської області, №№ 2-3092, 2-1507, 2-710 Олександрійського міськрайонного суду Кіровоградської області та інші*).

Треба звертати особливу увагу на наявність у позовній заяві обставин, передбачених пунктами 5, 6 частини 2 статті 119 ЦПК України, а саме: виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги та зазначення доказів, що підтверджують кожну обставину, наявність підстав для звільнення від доказування.

При стягненні сум за кредитним договором суду треба керуватись положенням частини 1 статті 1050 ЦК України та виходити з того, що стягнення сум (відсотків) за статтею 1048 ЦК України є платою (винагородою) за користування грошовими коштами, а стягнення сум згідно з частиною 2 статті 625 ЦК України є заходом цивільно-правової відповідальності за порушен-

ня грошового зобов'язання.

У справах, що розглядалися судами, предметом неустойки були лише грошові кошти, розмір яких встановлювався договором. Як правило, суди вірно визначали цей розмір. При цьому враховували положення частини 3 статті 551 ЦК України щодо зменшення розміру неустойки, якщо він значно перевищував розмір збитків, а також за наявності інших обставин, які мають істотне значення.

Проте суди не завжди застосовували зазначене вище положення закону та стягували неустойку в сумі, що в кілька разів перевищувала розмір заборгованості.

Зокрема, рішенням Хмельницького міськрайонного суду від 3 лютого 2009 року у справі № 2-502-09 достроково розірвано договір кредиту, який укладений між кредитною спілкою «Альянс Україна» і Власовчуком С. П., та стягнуто з останнього на користь кредитної спілки: *неповернутий кредит у сумі 5610 грн. 79 коп., відсотки за користування кредитом у розмірі 11417 грн. 94 коп. і неустойку в сумі 32429 грн. 46 коп.*

Хоча зазначене положення закону є правом, а не обов'язком суду, однак, якщо наявні такі обставини, то вони мають ураховуватися судом у разі, якщо на це посилається боржник і просить зменшити розмір неустойки. При цьому, на виконання вимог статті 215 ЦПК України суд повинен в обов'язковому порядку мотивувати свій висновок.

Істотними обставинами в розумінні статті 551 ЦК України можна вважати ступінь виконання зобов'язання боржником, наприклад, дострокове погашення кредиту та відсотків, доведені матеріалами справи тяжкий майновий стан боржника, інші інтереси сторін (а не лише боржника), які заслуговують на увагу.

Так, рішенням Київського районного суду м. Одеси від 18 лютого 2009 року задоволено позов ТОВ «КБ «СоцКом Банк» до Венедиктової С. Г., Венедиктова С. В., Венедиктова Є. В. про стягнення солідарно заборгованості за кредитним договором у розмірі 70115 грн. 64 коп., що становила штрафні санкції за прострочення сплати кредиту та судові витрати, виходячи з того, що позичальники допустили порушення істотних умов договору і заподіяли кредиторів матеріальну шкоду в такому розмірі.

Рішенням апеляційного суду Одеської області рішення суду першої інстанції скасоване, ухвалене нове про стягнення з Венедиктової С. Г., Венедиктова С. В., Венедиктова Є. В. солідарно на ко-

ристь ТОВ «КБ «СоцКом Банк» 5 тис. гривень штрафу за прострочення позичальником зобов'язань.

Установлено, що Венедиктовою С. Г. 25 жовтня 2007 року отримано кредит в сумі 5 тис. доларів США на строк користування 18 місяців. З боку позичальниці було прострочення платежів по кредиту та відсотках, що дало право банку, відповідно до положення пункту 4.1 кредитного договору, вимагати дострокового стягнення заборгованості за договором. Станом на 2 вересня 2008 року із загальної суми заборгованості в розмірі 70115,64 грн. заборгованість за кредитом складала у гривневому еквіваленті за курсом НБУ — 17766 грн. 68 коп. та 52118 грн. штрафних санкцій за прострочення, оскільки умовами кредитного договору передбачена сплата штрафу в розмірі 253 грн. за кожен день прострочення. 23 грудня 2008 року (до ухвалення судом рішення) позичальницею повністю погашено кредит та відсотки за користування ним і станом на 14 січня 2009 року заборгованість Венедиктової С. Г. складалась лише із штрафних санкцій за прострочення зобов'язань з погашення кредиту.

З огляду на зазначені обставини та той факт, що заявлена до стягнення сума штрафу значно перевищує суму самого кредиту та відсотків, апеляційним судом було застосоване правило частини 3 статті 551 ЦК України про співмірність вимог із розміром заподіяних збитків із врахуванням таких істотних обставин справи, як дострокове погашення позичальником кредиту та відсотків (до спливу строку договору), майновий стан позичальника, який, будучи суб'єктом господарювання, у 2007–2008 роках не мав доходу, достатнього для погашення кредиту в силу об'єктивних причин (зменшення товарообігу), наявність на утриманні малолітніх дітей та того факту, що непомірні для сім'ї грошові зобов'язання негативно відобразяться на утриманцях та викличуть загрозу позбавлення житла, на яке накладено арешт в порядку забезпечення позову.

Також у ході проведення узагальнення виявлено випадки, коли суди без належного правового та фактичного обґрунтування зменшували розмір неустойки або відмовляли у задоволенні вимог про її стягнення, а також відмовляли в позові про стягнення неустойки з тих підстав, що позивачі не надали відповідних розрахунків її розміру.

Зокрема, рішенням від 12 серпня 2009 року Ізяславського районного суду Хмельницької області у справі № 2-358/2009 року за позовом

АКБ «Правекс-Банк» до Горбачука А. І. про стягнення заборгованості за кредитним договором позов задоволено частково, в решті позову було відмовлено, оскільки суду не були надані розрахунки розміру пені.

Правильним є те, що розрахунок пені є обов'язком позивача (стаття 10 ЦПК України). Проте при відкритті провадження у справі, перевіряючи позовну заяву на відповідність її змісту вимогам статті 119 ЦПК України, суд на це не звернув уваги та призначив не підготовлену справу до судового розгляду, що є недопустимим.

У таких випадках суду треба мати на увазі, що положення частини 3 статті 551 ЦК України щодо зменшення розміру неустойки може бути застосоване лише до відсотків, які нараховуються як пеня, оскільки вони є засобами цивільно-правової відповідальності, чи згідно з частиною 2 статті 625 ЦК України, враховуючи її компенсаційну природу, а відсотки, які підлягають сплаті за користування кредитними коштами у такому порядку не підлягають зменшенню через неспівмірність з розміром основного боргу, оскільки вони є платою за користування грошима і підлягають сплаті боржником за правилами основного грошового боргу.

У ході проведення узагальнення з'ясовано, що певну складність для судів становлять справи щодо **правомірності підвищення відсоткової ставки** згідно з частиною 2 статті 10561 та статті 1061 ЦК України у зв'язку з прийняттям Закону України від 12 грудня 2008 року № 661 (Закон № 661), яким передбачено, що встановлений кредитним договором розмір відсотків не може бути збільшений банком в односторонньому порядку, а також, що умова договору банківського вкладу щодо права банку змінювати розмір відсотків на строковий вклад в односторонньому порядку є нікчемною. **Цей закон набув чинності з 10 січня 2009 року**, проте, як вбачається з матеріалів справ, банки надіслали повідомлення про підвищення відсотків за кредитним договором з січня — лютого 2009 року з посиланням, зокрема, на те, що ще у грудні 2008 року банком прийнято таке рішення, і на підставі цього банком в наступному зроблені перерахунки відсотків за договором.

Хочу зауважити, що, згідно з частинами 2, 3 статті 6 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», які вступили в дію згідно з законом України від 21.01.2010 р. № 1822-VI: «Фінансовим установам забороняється в од-

носторонньому порядку збільшувати розмір процентної ставки або інших платежів, передбачених кредитним договором або графіком погашення боргу, за винятком випадків, встановлених законом.

Фінансовим установам забороняється вимагати дострокового погашення несплаченої частини боргу за кредитом та розривати в односторонньому порядку укладені кредитні договори у разі незгоди позичальника із пропозицією фінансової установи збільшити процентну ставку або інший платіж, передбачений кредитним договором або графіком погашення боргу».

Спірним у судовій практиці, ураховуючи й наведений вище приклад, є питання про застосування Закону України «Про захист прав споживачів» при вирішенні спорів, які виникають з кредитних правовідносин.

Відповідно до пункту 10 статті 11 Закону України «Про захист прав споживачів», якщо кредитор, згідно із договором про надання споживчого кредиту, одержує внаслідок порушення споживачем умов договору право на вимогу повернення споживчого кредиту, строк виплати якого ще не настав, або на вилучення продукції чи застосування іншої санкції, він може використати таке право лише у разі:

- 1) затримання сплати частини кредиту та/або відсотків щонайменше на один календарний місяць;
- 2) перевищення сумою заборгованості суми кредиту більш як на десять відсотків;
- 3) несплати споживачем більше однієї виплати, яка перевищує п'ять відсотків суми кредиту;
- 4) іншого істотного порушення умов договору про надання споживчого кредиту.

Якщо кредитор на основі умов договору про надання споживчого кредиту вимагає здійснення внесків, строк сплати яких не настав, або повернення споживчого кредиту, такі внески або повернення споживчого кредиту можуть бути здійснені споживачем протягом тридцяти календарних днів з дати одержання повідомлення про таку вимогу від кредитора. Якщо протягом цього періоду споживач усуне порушення умов договору про надання споживчого кредиту, вимога кредитора втрачає чинність.

У статті 1 Закону України «Про захист прав споживачів» визначено, що **послуга** — це діяльність виконавця з надання (передачі) споживачеві певного визначеного договором матеріального чи нематеріального блага, що здійснюється

за індивідуальним замовленням споживача для задоволення його особистих потреб. У пункті 23 статті 1 зазначеного Закону **споживчий кредит** — кошти, що надаються кредитором (банком або іншою фінансовою установою) споживачеві на придбання продукції.

Треба мати на увазі, що відповідно до статті 11 Закону України «Про захист прав споживачів» договір про надання споживчого кредиту укладається між кредитором та споживачем, відповідно до якого кредитор надає кошти (споживчий кредит) або бере зобов'язання надати їх споживачеві для придбання продукції у розмірі та на умовах, встановлених договором, а споживач зобов'язується повернути їх разом з нарахованими відсотками.

У наведеному Законі чітко прописана процедура укладання договору, яка включає питання щодо надання інформації кредитором та споживачеві один про одного та щодо умов кредитування: мету, для якої споживчий кредит може бути витрачений, форми його забезпечення, тип відсоткової ставки, сукупну вартість кредиту та вартість послуги з оформлення договору про надання кредиту, строк, на який кредит може бути одержаний, та варіанти його повернення. При цьому, в разі ненадання зазначеної інформації, суб'єкт господарювання, який повинен її надати, несе відповідальність, встановлену статтями 15 і 23 цього Закону.

Договір про надання споживчого кредиту укладається у письмовій формі, один із оригіналів якого передається споживачеві. Споживач не зобов'язаний сплачувати кредитором будь-які збори, відсотки або інші вартісні елементи кредиту, що не були зазначені в договорі.

Отже, з урахуванням викладеного можна зробити висновок, що застосування Закону України «Про захист прав споживачів» до спорів, які виникають з кредитних правовідносин, можливе в тому разі, якщо предметом і підставою позову є питання надання інформації споживачеві про умови отримання кредиту, типи відсоткової ставки, валютні ризики, процедура виконання договору тощо, які передують укладенню договору. Після укладення договору між сторонами виникають кредитні правовідносини, тому до спорів щодо виконання цього договору цей закон не може застосовуватись, а застосуванню підлягає спеціальне законодавство в системі кредитування.

Ольга Савинова,
юрист НАКСУ

З ЖИТТЯ ГРОШЕЙ

Що б там не казали, але людина своїми звичками і стереотипами поміщає себе в певні рамки. Вони розповсюджуються не лише на її поведінку, але навіть і на думки. Ви помічали, що коли ми щиро хочемо похвалити людину за її успіхи, уголос стараємося цього не вимовляти, щоб не наврочити. Більше того, іноді навіть прирікаємо себе на думці про це. А Новий рік, як одне з найбільших свят, геть окутаний прикметами, і до XXI століття просто обріс легендами та міфами.

Як зустрінеш, так і проведеш

Це одна з найперших прикмет новорічної ночі. У передноворічній лихоманці ми не тільки судорожно здаємо звіти, баланси, роздаємо борги, шукаємо подарунки, але і, найголовніше, замислюємося про те, де ми проведемо цю святкову містичну ніч. Нас хвилює, в якій компанії пройде бенкет, де саме, з яким розмахом. Для нас немає у цьому нічого дивного. Адже ми віримо — як зустрінеш, так і проведеш.

Мандариновий бум

Мандарини — один з найпоширеніших атрибутів Нового року. Ми звикли класти ці цитруси у великі чаші, вішати за ниточку на ялинку вдома, розкладати їх під зеленою красунею, щоб діти, граючись, могли поласувати мандаринкою. А тим часом в Китаї є традиція: коли ви йдете у гості на Новий рік, ви повинні подарувати господарям 2 мандаринки. Пояснюється це тим, що на китайській мові вираз «2 мандаринки» дуже співзвучний слову «золото». З чим пов'язана наша північна любов до південних фруктів, важко сказати: чи то яскраво-помаранчевий життєрадісний колір, чи то апетитний аромат, що бадьорить, чи то китайська прикмета. Але мандарини — стала традиція.

Гроші по кишенях!

За годину до Нового року хтось із гостей обов'язково пригадує, що під час бою курантів потрібно затиснути в кишені гроші. Один хапється за гаманець, інший за скляні банки з пшоном на кухні, де заховані заощадження, а третій — за книгу зі своїм скарбом. І ми чомусь віримо, що чим більший номінал затискатимемо, тим більше грошей буде в наступаючому році.

Іноді дивуєшся, наскільки гроші — «хворе» для нас питання. Бо є ще одна прикмета: в новорічну ніч їх можна розкидати по дому, покласти в подушки, всіяти монетами підлогу, розвісити гірляндами. Тож тримайте гроші в Новий рік при собі, навіть не зважаючи на глобальні витрати.

З коханими людьми — на весь рік

Вважається, у якому товаристві зустрінеш свято, з тими людьми переважно і спілкуватимешся протягом року. Тому запрошуйте до себе найближчих, коханих і дорогих людей. Адже це не лише приємна атмосфера в новорічну ніч, але і відмінна гарантія того, що на майбутній рік наше коло спілкування вже приблизно намічене.

Купуємо зі знижкою

Любов до розпродажів у нас закладена майже на генному рівні. Це не тільки економія, але ще й моральне задоволення. Особливо жінки люблять новорічні знижки. А між іншим, ще в старовину існувала прикмета, що якщо в перший день нового року торговець віддасть товар дешево, то весь рік у нього буде вдала торгівля. Значить, на різдвяні свята магазини не просто розпродають речі, що «затрималися» на полицях, але і слідує прикметі, ймовірно, в цілях вдалої торгівлі протягом усього наступного року.

Новорічне частування

У святкову ніч усім хочеться пригоститися багатьма стравами у чималій кількості, особливо екзотичними і незвичайними. Традиційно на новорічному столі завжди багато страв, починаючи з м'ясних блюд і закінчуючи фруктовими вишуканостями. І чим різноманітніший святковий стіл, тим кращим і вдалішим буде рік. Єдина річ, яка не підходить для торжества, — це краби, раки, омари. Існує прикмета: з'їси на Новий рік ракоподібних — задкуватимеш увесь рік, повертаючись до колишніх проблем.

Феєрверки

Який же Новий рік може обійтися без феєрверків і бенгальських вогнів? Під дзвін курантів ми піднімаємо келихи шампанського в правій руці, а в лівій тримаємо паличку, що світиться і іскрить, викреслюючи нею в повітрі фігури. Така традиція пішла ще з часів Русі, коли в дім заносили вогонь як символ діяльного життя у вигляді запаленої свічки, щоб наступний рік був плідним.

Ось деякі прикмети і новорічні традиції. Вірити їм чи ні, дотримуватися чи ні — справа осо-

биста. Проте навіть коли щось із запланованого не виходить — не варто перейматися. На усе свій час. А головною установкою повинна стати весела зустріч чарівного та багатообіцяючого свята Нового року.

СИМВОЛИ, ЩО ПРИВАБЛЮЮТЬ ГРОШІ

Ми розповімо про несподівано прості символи, які не настільки знайомі читачеві, як трипала жаба з монетою в роті, корабель багатства із «золотими» злитками, декоративне «грошове» дерево або апельсини, що означають «золото», а про ті, що вважаються не менш дієвими засобами сприяння грошовому успіху в традиції фен-шуй.

Почнемо з найнесподіванішого — продуктів харчування.

Ананас. Значення — «успіх прийшов». Вважається добрим засобом для успіху в ризикованих заходах або азартних іграх. Для цього його виставляють у загальній кімнаті на видному місці, наприклад, на столі, або носять при собі в брелоку для ключів.

Капуста. Звична нам голівка капусти не дарма асоціюється з фразою про «хрустку капусту в кишені». Значення — «сто видів успіху». Покладіть капустину на південному сході.

Арахіс у стручку. Значення — «стабільність у коштах і народження процвітання там, де його ще немає». Носять у кишені.

Часник. У наших широтах усім відомі властивості часнику відганяти всіляку погань. Китайське значення іще наочніше — «багато грошей». Можна носити натуральну чи штучну голівку часнику в кишені або покласти її вдома на видному місці.

Інші прості й недорогі засоби

Містичний вузол із червоного шнура. У візерунку містичного вузла в різних варіантах сплітається від 6 до 108 петель у вигляді вісімок. Значення — «Небесний Успіх у поточному періоді». Під поточним періодом найчастіше мається на увазі проміжок часу із 2004 по 2024 рік.

Червоні вісімки підсилюють грошовий успіх у теперішньому часі. Для активації річної зірки багатства за допомогою фен-шуй носіть містичний вузол при собі, поближче до тіла, або покладіть його вдома: 2011 року — на північному заході, 2012 року — на заході, 2013 року — на північному сході.

Три монети, зв'язані червоною стрічкою (а не спаяні, як це часто можна побачити в наших торговельних точках). Значення — «зростання прибутку». Зазвичай їх носять у гаманці або кладуть у місцях, де зберігається домашня або касова готівка, чотирма ієрогліфами Ян, які зображені на кожній монеті, догори. Вони мають бути добре відполіровані до блиску.

Нерозмінна монета з містичним вузлом підсилює швидкий успіх, наприклад, виграш у лотерею, або допомагає гравцям на курсах валют. Вона являє собою монету з двома виїмками з боків і двома дірочками вгорі й унизу — для червоного шнура та містичного вузла. Таку монету можна носити на шії, покласти в місце зберігання цінних паперів або в сектор вашого Шен-Ці відповідно до числа гуа, а також почепити на внутрішню ручку вхідних дверей вашої кімнати або особистого кабінету.

Корон, що стоїть на хвості, з відкритим ротом (часто на купі монет). Значення — «перемога над конкурентами». Поверніть його так, щоб він «плив» із вашого особистого напрямку Шен-Ці до центру приміщення.

Дракон (має бути добродушним на вигляд). Якщо з вашого вікна видно водний об'єкт, то ви можете розбудити ваш грошовий успіх і привабити грошові потоки у свій дім, якщо поставите Дракона так, щоб він дивився на водний об'єкт із вікна. Треба пам'ятати, що Дракона ставлять не вище рівня очей, щоб ситуація з потоками енергій завжди перебувала у вас під контролем.

ПРО ТЕ, ЯК ОДНА СПІЛКА З ЛІКВІДНІСТЮ ВПОРАЛАСЯ

Була собі одна кредитна спілка. Працювала вона у невеликому містечку і було в неї членів десь коло тисячі. І вклади приймала, і кредити видавала. Криза десь далеко гриміла, до спілки майже не доходила. Хоча, правду кажучи, спілку трохи зачепило — прострочка зросла. Подивилася спостережна рада на тую прострочку і вирішила — кредити надавати не більше п'яти тисяч гривень, бо людина, вона як гроші брати — за хмарами літає, а як віддавати — по землі ступає. І починається: роботи немає, бізнес не йде, грошей не вистачає...

Спочатку після цього рішення навіть покращало: додаткових грошей не несуть, а того, що повертається, якраз вистачає і щоб з вкладниками своєчасно розраховуватися, і щоб кредитів нових потроху видавати.

Минув час. Чи то криза вщухати почала, чи то народ притерпівся, але почали вкладники гроші до спілки нести. Все більше і більше. Бухгалтерка кинулася до спостережної ради:

— Рятуйте, люди добрі! Мені гроші нема куди дівати! Давайте щось робити! Треба кредити видавати або більше вклади не приймати!

— Чого галасуєш? — спостережна рада питає. По всіх усюдах про недостатню ліквідність розумні люди кричать, навіть до Держави звертаються, а тобі нікуди гроші дівати! Радій, дурапо. А з кредитуванням не поспішай, ситуація нестабільна.

Бухгалтерка трохи отямилася та й пішла собі далі працювати. Час минає, дивиться — доходу все менше, а витрат на проценти все більше. Що робити?

Якось прийшов до спілки старенький дідусь. Він у спілці від самого початку гроші тримав: коли ще працював, то складав копійчку до копійчки, а тепер має до пенсії додаток. Подивився на бухгалтерку і питає:

— Чого, дитино, сумна ходиш?

— Як же мені сумною не бути, — відповідає бухгалтерка, — коли вкладники гроші несуть, а надійних позичальників кіт наплакав. Я про премію до різдвяних свят мріяла, а тепер дивлюся, якщо так піде, не те, що премію, як би зарплату не почали скорочувати — ледве-ледве кінці з кінцями зводимо. Гроші на рахунку пролежують, а там не проценти, а самі сльози.

— А які у вас проценти?

— Ото ж бо й воно, що приймаємо під двадцять п'ять, в кредити видаємо під сорок, а половина в банку під десять лежить! Я вже спостережній раді пояснити намагалася, щоб перестали приймати вклади, а вона не хоче, неправильно це, каже!

— Еге ж, дитино, то ви так нахазяйнуєте! Коли у вас там засідання?

— Та сьогодні, десь за годину.

— Ну то я підйду!

І підйшов. Сів тихесенько у куточку, щоб не заважати. Почалося засідання. Бухгалтерка про своє, а спостережна рада про своє, і ніяк не

порозуміються. А дідусь посидів, послухав і каже:

— Ви тут усі розумні фінансисти, і слів багато кажете, яких я й не чув ніколи, але, шановні мої, ось що я вам скажу: ви всі пам'ятаєте, що я колись у орендній бригаді працював, цибулю та помідори вирощував, і просто з поля торгував. Так ось, коли в нас за тією цибулею черга вишикувалася, що ми її збирати не встигали, то ми швиденько ціну підіймали. Черга і зникла, а лишень покупців замало ставало — ціну зменшували, і черга знов як тут і була. Може, і вам так є сенс робити? Як вам вкладів забагато несуть — процент на вклади зменшити, а стануть гроші дешевші, можна і на кредити зменшити. Тоді більше добрих позичальників прийде, які не тільки думають, як взяти, а і про те, як повертатимуть...

Послухала спостережна рада дідуса — ніби діло каже, і вирішила зменшити процентні ставки закладами і за кредитами. Та ще й для тих позичальників, що жодного разу платежі не порушували і кредити своєчасно повертали, встановила ставку на два проценти нижчу.

Вкладники, зрозуміло, такому зменшенню не дуже зраділи. Деякі навіть вклади забрали, але з часом знов до спілки принесли. Бо як гроші вдома лежать, вони взагалі доходу не приносять, а кудись в інше місце нести — страшно: а як не повернуть?! Проте позичальники, які кредити брати побоювалися через високі відсотки, знов до спілки потягнулися. А коли кредитів більше стало, то і доходи зросли. Спостережна рада на це подивилася і вирішила за результатами року преміювати членів правління. І тепер бухгалтерка роботу має — премію до різдвяних свят нараховує і дідусю за розумну пораду дякує. А ви, шановні, як з надлишковою ліквідністю обходитесь?

Марічка Зозуля

